

ΜΙΑ ΕΚΘΕΣΙΣ ΩΜΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ 1866

Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τοῦ ἀειμνήστου θείου μου Μητροπολίτου Κρήτης Τιμοθέου Βενέρη εὐρίσκεται χειρόγραφος ἔκθεσις, ἀναφερομένη εἰς τὰς ὑπὸ τῶν Τούρκων διαπραχθείσας ὁμότητας εἰς τὸ Ἀνατολικὸν Τμήμα τῆς Κρήτης κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1866¹.

Ποῖος ὁ συντάξας τὴν ἔκθεσιν ταύτην καὶ πόθεν περιῆλθεν αὕτη εἰς χεῖρας τοῦ θείου μου, δὲν μοὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξικριθῶσω. Πάντως ἐκ τε τῆς γραφῆς καὶ τῆς παλαιότητος τοῦ χάρτου, ἐφ' οὗ ἔχει γραφῆ αὐτή, οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὑφίσταται, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἀντιγράφου, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ πρωτοτύπου, συνταχθέντος κατ' ἀνωτέραν φαίνεται διαταγὴν τὴν ἐποχὴν τῆς Ἐπαναστάσεως ταύτης. Ἡ ἐν τέλει δὲ αὐτῆς χρονολογία: «*Ἐν Λασιθίῳ τὴν 27 Αὐγούστου 1867*» διασαφηνίζει, νομίζω, ἀρκετὰ τὴν παλαιότητα τοῦ ἐγγράφου.

Ὅσον ἀφορᾷ περὶ τοῦ ἀνεκδότου τοῦ ἐγγράφου τούτου, ἠρεῦνησαι σχετικῶς πάσας τὰς προσιτὰς εἰς ἐμὲ ἐνταῦθα πηγὰς, οὐδὲν ὅμως ἀνεκάλυψα περὶ τούτου.

Τὸ περιεχόμενον τῆς ἐκθέσεως δημιουργεῖ εἰς τὸν ἀναγνώστην τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι αὕτη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐγγράφη ὑπὸ προσώπου καταγομένου ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς νήσου, μᾶλλον δὲ ἐκ τῆς ἐλαρχίας Μεραμβέλλου, διότι αἱ περὶ τοῦ ἀνατολικοῦ τούτου τμήματος ἀναφερόμεναι πληροφοροῖαι εἶναι σαφέστεραι καὶ διεξοδικώτεραι.

Ἡ ἔκθεσις περιορίζεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀναγραφὴν τῶν διαπραχθέντων βασιανιστηρίων, φόνων καὶ ὁμοτήτων εἰς βάρος τῶν Χριστιανῶν τῆς νήσου μας, οὐδαμοῦ ἀναφερομένων ἄλλων πολεμικῶν καὶ στρατιωτικῶν γεγονότων². Μολονότι δὲ εἰς πολλὰ σημεῖα ἡ ἔκθεσις εἶναι φραστικῶς στερεότυπος, ἐπαναλαμβάνουσα ἐν πολλοῖς τὰ ἴδια,

¹) Τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἀποτελουμένην ἐκ 42 σελίδων κατέθεσα εἰς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Ἱστορικοῦ Μουσείου Κρήτης.

²) Τμηματικὴ ἀφήγησις ἀφορῶσα εἰς τὴν μάχην τοῦ Λασιθίου κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866 - 1868, ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως ἐν τῇ ἐφημερίδι «*Ἀνατολῆ*» τοῦ Ἁγίου Νικολάου, παραληφθεῖσα ἐκ τῆς ἐν τῷ Ἱστορικῷ Ἀρχεῖῳ Κρήτης ἀποκειμένης ἐπισήμου ἐκθέσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἐξ ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Κρήτης Κων. Σφακιανάκη Σχετικῶς πρὸς τὸ δημοσιευθὲν τοῦτο τμήμα τῆς ἐκθέσεως βλ. ἐφημερὶς «*Ἀνατολῆ*» τῆς 27ης Αὐγούστου 1953 ἀριθ. φύλ. 2431 κ.έ

οὐχ' ἦττον ὅμως, προκειμένου περὶ προσώπων, ὀνοματεπωνύμων, Μονῶν καὶ χωρίων εἶναι ἀρκετὰ διαφωτιστική.

Ἡ δημοσίευσίς τῆς ἐκθέσεως ταύτης, νομίζω, θὰ προσφέρει μίαν μικρὰν συμβολὴν εἰς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν μελέτην τῆς μεγάλης Κρητικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1866.

Ἐκθεσις τῶν παρὰ τῶν Τούρκων διαπραχθέντων κακουργημάτων κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Μαλεβυζίου, Τεμένους, Μονοφατισίου, Καινουρίου, καὶ Πυργιωτίσσης καὶ καταγραφὴ τῶν εἰς διαφόρους μάχας ἡρωϊκῶς πεσόντων χριστιανῶν.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Μ Α Λ Ε Β Υ Ζ Ι Ο Ν

Τὸ νεκροταφεῖον τὸ ἔξωθεν τῆς πόλεως Ἡρακλείου κείμενον πρὶνὰ ἀρχίσωσιν αἱ ἐχθροπραξίαι ἀνεσκάφη, οἱ τάφοι ἀνεωχθέντες κατερημώθησαν καὶ τὰ ὀστέα τῶν νεκρῶν περυνθισθέντα κατεκερματίσθησαν. Τὸ ἱερόν Μοναστήριον «Ἐσταυρωμένους» ὀλοτελῶς κατερημώθη ἢ δὲ ἐκκλησία ἐβεβηλώθη.

Χ ω ρ ί ο ν Κ α λ έ σ α

Αἱ 80 οἰκίαι ἐκάησαν· αἱ ἐκκλησίαι «Ἅγιος Γεώργιος καὶ Θεοτόκος» βεβηλωθεῖσαι ἀπετεφρώθησαν, τοὺς κατοίκους ὑποτεταγμένους ἐληλάτησαν· τὴν σύζυγον τοῦ φονευθέντος Καρουζάκη καὶ δύο ἄλλας γυναικας ἡσεροχόμενας ἐν καιρῷ ὑποταγῆς εἰς Ἡράκλειον ἠτίμασαν, τὴν χήραν τοῦ φονευθέντος Νικολ. Τορνέση ἠτίμασαν, τὸν Ἰωάν. Πριπράκη βιαίως παρακολουθοῦντα μὲ τὸ μουλάρειόν του τὸ τουρκικὸν στρατόπεδον διὰ τὴν μεταφορὰν τῆς ἀποσκευῆς ἐφόρευσαν εἰς Κλεψίμια Μυλοποτάμου καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Ρεσίτης διαβαίνων ἐκεῖθεν ἠτιήθη καθ' ὀλοκληρίαν.

Φονευθέντες δὲ οἱ ἐξῆς.

Νικὸλ. Τορνέσης	ἐτῶν 35	εἰς Κρουσῶνα	21	Σεπτέμβρ. 1866	ὄρφ. 5
Ἐμμ. Καρπάθης	» 30	» Δύλισον	8	» » »	6
Νικὸλ. Καρουζάκης	» 28	» »	15	» » »	2
ὁ Υἱὸς τοῦ Σκώτου	» 25	» »	»	» » »	ἄγαμος

Χ ω ρ ί ο ν Β ο ῦ τ ι ε ς

Ἐκ τῶν 80 οἰκιῶν αἰτίνες ἐληλατίθησαν, αἱ τριάντα ἀπετεφρώθησαν αἱ 25 ἐξεστειγιάσθησαν. Αἱ ἐκκλησίαι «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου καὶ Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλωθεῖσαι ἐκάησαν, μετεποίησαν δὲ τὰ εἰρηπια αὐτῶν εἰς μαγνηρεῖα καὶ σταύλους ἀλόγων οἱ ἄραβες στρατιῶται.

Τρεῖς χιλιάδες κοιλὰ γεννήματα ἀφηρέθησαν, δύο χιλ. ἐλαιόδενδρα ἐκάησαν, χιλίας κυψέλας μελίσσας κατερῆμωσαν. Ἐφονεύθη δὲ ὁ Ν. Παπαδάκης ἐτῶν 26 εἰς Κρουσοῦνα 2 Αὐγ./67.

Χωρίον Σταυράκια

Ἐκ τῶν 80 οἰκιῶν τὰς μὲν 15 ἔκανσαν τὰς δὲ λοιπὰς ἐξεστέρησαν μεταγαρόντες τὴν ξυλικὴν εἰς Ἡράκλειον ὑποτεταγμένους τοὺς κατοίκους ἐληλάτησαν. Τὰς ἐκκλησίας «ἡ Θεοτόκος καὶ Ἁγ. Γεώργιος» ἐβεβήλωσαν, τὰς εἰκόνας καὶ πάντα τὰ ἐν αὐταῖς κατεσύντριψαν καὶ τὰ ἐρεΐπια αὐτῶν μετεποίησαν εἰς σταύλους ζῶων καὶ ἀχρωῶνας. Τοὺς ἀμπελώνας ἅπαντας ἐξεθρίζωσαν. Τὰ σπαρτὰ ἐληλάτησαν ἐκ τῶν ἀγρῶν, τὰ γεννήματα ὑπὲρ τὰς 5 χιλ. κοιλὰ ἐκ τῶν οἰκιῶν διήρπασαν ὑπὲρ τὰς 200 κυψέλας μελίσσας κατέστρεψαν. Τὴν παρθένον Ἀναστασίαν Μαραγκοπούλαν διέφθειραν καὶ τὴν γυναῖκα Μαρῖαν Σπυροπούλαν ἠτίμασαν καθ' ὁδόν.

Φονευθέντες

Φανούρ. Σπυροτάκις	ἐτῶν 40 εἰς Ἀσίταις	20 Αὐγ./66	ἔργαμος
Θεοδώρ. Ντιανέλης	» 30 » Σπήλ. Σάρχου		ὄρφ. 2
Γεωργ. Κερανάκης	» 20 » Ἀλμυρὸν	30 Αὐγ./66	ἄγαμος
Γεώργ. Σαλωνικῆς	» 25 » Λασιθιον ἠχμαλωτίσθη καὶ εἰς Τυμπάκιον Μεσουρᾶς ἐφονεύθη.		

Χωρίον Ἁγίος Μύρων

Ἐκ τῶν 200 οἰκιῶν, αἵτινες ἐγυμνώθησαν, αἱ 100 ἐξεστεργιάσθησαν καὶ δέκα κατεκάησαν· αἱ ἐκκλησίαι «Ἁγίος Μύρων, Χριστός, Ἁγίος Γεώργιος, Ἁγιοὶ Ἀπόστολοι, Ἐὐαγγελίστρια καὶ Ἁγία Παρασκευὴ» βεβηλωθεῖσαι ἀπετεφρώθησαν, αἱ δὲ οἰκόνες καὶ τὰ σκευὴ κατεσυντρίφθησαν καὶ τὰ ἐρεΐπια αὐτῶν μετεποιήθησαν εἰς σταύλους ἀλόγων.

Τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου Μύρωνος μετέβαλον εἰς κοπροδοχεῖον.

Τοὺς ὑποτεταγμένους καὶ παρακολουθοῦντας βιαίως τὸν στρατὸν Μύρωνα Μαγκουοσάκη καὶ Μιχαὴλ Μαγκουοσάκη ἐφόνευσαν εἰς τὴν μάχην τοῦ Καμαριώτου 16 Ἰανουαρ./67. Ὑπὲρ τὰς 2 χιλ. ἐλαιόδενδρα καὶ ἀναρίθμητα ἄλλα δένδρα κατέκοψαν ὑπὲρ τὰ χίλια στρέμματα ἀμπελώνας κατέκοψαν. Φονευθέντες.

Νικολ. Ξενοκιστάκης	ἐτῶν 55 εἰς Κρουσοῦνα	20 Σεπτεμβρ./66	ἄγαμος
Δημ. Νταρδαντῆς	» 60 » » » »		τυφλός
Νικολ. Μπασταροδάκης	» 50 » Ἀλμυρὸν	1 Ἰανουαρ./67	ὄρφ. 4

Χωρίον Πυργοῦ

Αἱ 60 οἰκίαι ἀπογυμνωθεῖσαι κατεκάησαν· αἱ ἐκκλησίαι «Ἁγίος

Ἰωάννης, Θεοτόκος καὶ Μεταμόρφωσης» βεβηλωθεῖσαι ἀπετεφρώθησαν. Τὰ μνημεῖα ἠνεώχθησαν καὶ τὰ σώματα τῶν νεωστὶ τεθνεώτων ἐξαχθέντα ἐπυροβολήθησαν καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἀπεκόπησαν.

Τὴν Μαρίαν Καραγιάννην ἠτίμασαν, τὸν ὑποτεταγμένον Γεώργ. Πετρουλιὸν παρακολουθοῦντα τὸν Τουρκικὸν στρατὸν διὰ τῆς βίας ἐφόνευσαν εἰς χωρίον Χελιανὰ Μυλοποτάμου ἐγκαταλείποντα ὄρφ. 7.

Φονευθέντες ὁ

Κωνστ. Νταρδανίης ἐτῶν 25 εἰς Σπιλ. Σάροχου μαχόμενος ὄρφ. 6
Νικολ. Καρπαθιώτης » 40 » Κρουσῶνα 20 Σεπτεμβρ. 166 ὄρφ. 9

Χωρίον Ἐπάνω Ἀσίτες

Ἐκ τῶν 40 οἰκιῶν αἵτινες ἐληλατήθησαν, αἱ 20 ἐκάησαν, ἡ ἐκκλησία «Ἅγιος Ἰωάννης» βεβηλωθεῖσα ἀπετεφρώθη. Εἰς τὸ σπήλαιον Ἁγίου Ἀντωνίου ἐφόνευσαν τὸν ἐξερχόμενον πρὸς ὑποταγὴν Δημήτρ. Λευτεράκη. Τὴν παρθένον Μαρίαν Μαροπούλαν ἀρπάσαντες ἀπήγαγον εἰς τι μέρος καὶ ἔφθειραν, μετεχειρίζοντο δὲ αὐτὴν ἐπὶ 20 ἡμέρας καὶ εἶτα ἀπέλυσαν αὐτήν.

Κάτω Ἀσίτες

Ἐκ τῶν 80 οἰκιῶν τὰς 45 ἔκαυσαν καὶ κατέσκαψαν ἐν αἷς καὶ πέντε ἐλαιοτριβεῖα, ἀπάσας δὲ ἐληλάτησαν καὶ ἀπεγύμνωσαν. Τὰς ἐκκλησίας «Χριστὸς καὶ Ἁγία Παρασκευή» ἐβεβήλωσαν καὶ τὰ μνημεῖα ἠνέωξαν. Τὰς γυναῖκας Χρυσὴν Νικηφόρου ἐτῶν 60 καὶ τὴν Καλὴν Καλορίζοικον ἠτίμασαν. Τοὺς Νικολὴν Καραπουλάκη, Ἐμμ. Χριστοδουλάκη, Κωνστ. Μεσσαριτάκη καὶ Γεωργ. Φραγκουλιανὸν τυχόντας καθ' ὁδὸν ἐφόνευσαν. Τὸν ὑποτεταγμένον Γεωργ. Χατζάκη 70 ἐτῶν ἐδολοφόνησαν τὴν 3 Αὐγ. 167.

Μοναστήριον Γοργολαῖνη

Τὸ Μοναστήριον τοῦτο «Ἅγιος Γεώργιος» λεηλατήσαντες ἐπυρόλησαν τὰς εἰκόνας μετέφερον εἰς Ἡράκλειον πρὸς πώλησιν, πέντε κελία κατέκαυσαν. Τὴν ἐκεῖ καλογραῖαν ἐτῶν 80 ἐφόνευσαν καὶ τὸν μὸχόν Καλλίνικον ἀνηλεῶς ἔδειραν.

Χωρίον Κεράσα

Ἄπασαι αἱ οἰκίαι ἐληλατήθησαν· αἱ δὲ ἐκκλησίαι «Ἅγιος Γεώργιος καὶ Θεοτόκος» βεβηλωθεῖσαι κατεκάησαν. Φονευθέντες.

Ὁ Χρόνης Καλλιᾶκης ἐκάη εἰς τὸ ἠρωϊκὸν Μοναστήριον «Ἀρκάδι»
Ὁ Ἄναγν. Μυλοποταμιτάκης ἐτῶν 30 εἰς Ἀσίτες 3 Μαΐου 67 ἄγαμος
Ὁ Κωνσταν. Δημητρόπουλος Ἀριφάκης ἐτῶν 30 εἰς Ἀγ. Μύρ. 2 Αὐγ. 67 ἔγγαμος.

Εὐγενική

Ἀπάσας τὰς οἰκίας ἀπεγύμνωσαν, τὰς ἐκκλησίας «Ἁγ. Γεώργιος, Θεοτόκος καὶ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος» βεβηλώσαντες ἀπετέφρωσαν. Τὴν σπηλιὰν αὐτοῦ τοῦ χωρίου περιέχουσαν περιουσίας τριῶν χωρίων ἀξίας ὑπὲρ τὸ ἑκατομύριον ἐληλάτησαν. Ἐντὸς τοῦ χωρίου ἐφόνευσαν τὸν ὑποτεταγμένον Στρατὴν Σφακιανὸν ἐτῶν 40 ὄρφαν. 5.

Ἐφρονεύθη ὁ Ἰωάν. Βλαχάκης ἐτῶν 25 εἰς Δαφναῖς 8 Ἰουλ. 167 ἄγαμος.

Χωρίον Σίβια

Ἐκ τῶν 40 οἰκιῶν αἵτινες ἐληλατήθησαν αἱ 25 ἐκάησαν. Τὰς ἐκκλησίας «Ἁγ. Γεώργιος, Ζωοδόχος Πηγή καὶ Ἁγία Παρασκευή» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν. Ἐφρονεύθη ὁ Κωνστ. Πακᾶς ἐτῶν 20 εἰς Βροντῆσι 21 Σεπτεμβρίου/66 ἄγαμος.

Σάρχος

Ἐκ τῶν 40 οἰκιῶν τὰς 20 κατέκαυσαν, τὰς δὲ λοιπὰς κατέστρεψαν καὶ ἐληλάτησαν. Ἡ ἐκκλησία «Τίμιος Σταυρὸς» ἐβεβηλώθη, 45 κυψέλας μελίσσας ἠρῆμωσαν. Ὁ Γεώργ. Μοσχουλάκης ἐτῶν 55 ἐφρονεύθη εἰς τὴν μάχην τοῦ Κρουσῶνος 27 Σεπτεμβρίου/66 ὄρφ. 2.

Κιθαρίδα

Ἐκ τῶν 30 οἰκιῶν τὰς 20 ἐπυρπόλησαν, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐληλατήθησαν. Ἡ Μονὴ «Κεραλεοῦσα» βεβηλωθεῖσα κατεκάη, ἡ ἐκκλησία «Ἁγ. Φανούριος» κατεσκάφη ὡς καὶ ἅπαντα τὰ κελλία.

50 κυψέλια μέλισσαι καὶ εἰς νερόμυλος κατεστράφησαν.

Ἐφρονεύθη δὲ ὁ Ἰωάν. Βλαστός ἐτῶν 40 εἰς τὸ Σπηλ. Σάρχ. 20 Σεπτεμβρίου/66 ὄρφ. 5.

Ἱεροουσαλήμ

Τὸ ἱερὸν Μοναστήριον ἀφ' οὗ ἐβεβηλώθη κατεκάη καὶ κατεδαφίσθη, τὰ ἐν αὐτῷ παλαιὰ μνημεῖα ἠνέωξαν, τὰ δὲ ὅσα διεσκοροπίσθησαν τῆδε κακεῖσε. Ἄπαντα τὰ κελλία τῶν Μοναχῶν ἐληλατήθησαν, τὰ δὲ Ἁγουμενικά πυρποληθέντα κατεδαφίσθησαν, τὰ 300 κυψέλια μελίσσια κατεστράφησαν, ἅπαντα δὲ τὰ πρόβατα καὶ οἱ βόες διηρπάγησαν.

Λουτράκια

Ἐκ τῶν 50 οἰκιῶν αἵτινες ἐληλατήθησαν, τὰς 40 κατέκαυσαν. Ὁ Ἀρτέμιος Κρασᾶς αἰχμαλωτισθεὶς ἐντὸς τοῦ Ἡρωϊκοῦ Ἀρκαδίου μετεκομίσθη εἰς Ρέθυμνον, τὰ περὶ αὐτοῦ περαιτέρω ἀγνοοῦνται.

Κορφάις

Τὰς 80 οἰκίας ἐπυρπόλησαν, τὰς ἐκκλησίας «Θεοτόκος καὶ Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλώσαντες κατέκαισαν, 1200 κυψέλια μελίσας κατέστρεψαν. Τὸν νεκρὸν Ἰωάνη Δασκαλάκη κατεκερμάτισαν. Τὸν Δράκον Σαπουνιζάκη ἐν ἐνέδρῳ δολίως ὄστις ἐγκατέλειπε ὄρφ. 6.

Καμάρι

Ἐκ τῶν 60 οἰκιῶν τὰς 30 ἔκαισαν, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Νικόλαος» βεβηλώσαντες ἀπετέφρωσαν ὡς καὶ ἅπαντα τὰ σπαρτά, 150 κυψέλας μελίσας κατέστρεψαν.

Μονή

Ἐκ τῶν 40 οἰκιῶν τὰς 20 ἐπυρπόλησαν, τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς βεβηλώσαντες ἀπετέφρωσαν, δύο ἐλαιοτριβεῖα καὶ 200 κυψέλας μελίσας κατέστρεψαν. Φορευθέντες.

Νικόλ. Σκουλάς ἐτῶν 30 εἰς Δύλισον 8 Σεπτεμβρ./66 ὄρφ. 3
Σπυρ. Μαθιούδης » 25 » Ἀσίτες 3 Μαΐου/67
Μιχ. Παπαδάκης φρενήρης ἀπηγχονίσθη.

Κεραμοῦτσι

Τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλώσαντες κατέκαισαν. Αἱ χριστιανικαὶ οἰκίαι ἀπετεφρώθησαν ὡς καὶ ἡ ἐκκλησία «Ἅγιος Ἀντώνιος» 700 κυψέλια μέλισσαι κατεστράφησαν.

Τύλισσος

Ἐκ τῶν 120 οἰκιῶν αἵτινες ἐλεηλατήθησαν τὰς 80 ἀπετέφρωσαν, τὰς οὐκ ἐκκλησίας «Ἅγιος Νικόλαος, Ἰησοῦς Χριστός, Θεοτόκος, Ἅγιος Γεώργιος, Ἅγιος Ἀντώνιος, Τίμιος Σταυρός, Παναγία τῆς Δούτρας καὶ Ἅγιος Ἀντώνιος Μετοχίου» βεβηλώσαντες κατεδάφισαν, 500 ἐλαιόδενδρα κατέκοψαν καὶ 800 κυψέλια μελίσας κατέκαισαν.

Ἐφρονεῦθη ὁ Παυλῆς Μεσαριτάκης ἐτῶν 20 εἰς Καμαριώτη 21 Ἰανουαρ./67.

Καβροχώρι

Ὁ Γεώργιος Σφακιανάκης ἐτῶν 40 ἐφρονεῦθη εἰς τὴν μάχην τῆς Δυλίσου τὴν 8 Σεπτεμβρίου/66 ὄρφ. 3.

Γάζις

Ἐκ τῶν 15 οἰκιῶν τὰς 13 ἔκαισαν, τὰς δὲ λοιπὰς ἠρῆμωσαν. Ὁ Ἀντώνιος Μιχελιδάκης συλληφθεὶς ἄοπλος ἐκρεμάσθη παρὰ τῶν Τούρκων καὶ ἐπνίγη.

Ῥογδιὰ

Ἐκ τῶν 50 οἰκιῶν τὰς 20 ἀπετέφρωσαν, τὰς δὲ λοιπὰς ἐλεηλάτησαν καὶ κατεδάφησαν, τὰς ἐκκλησίας «Θεοτόκος καὶ Ἅγιος Νικόλαος» ἐβεβήλωσαν. Ὁ Ἱεροδιάκονος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Εὐμένιος ἐτῶν 30 ἐφονεύθη ἡρωϊκῶς εἰς τὴν μάχην τοῦ Ἀλυμροῦ τὴν 29^{ην} Αὐγούστου/66.

Τὸ Μοναστήριον εἰς τὸ ὄρος Στρούμπουλας «Ἐσταυρωμένος» βεβηλωθὲν κατεκάη.

Μετόχια

Κακογιάννενας, Κολυβάκη καὶ Ἀθανάτους κατεκάησαν καὶ κατερημώθησαν.

Γωνιαῖς

Ὁ Παναγιώτης Τοινιάρης ἐφονεύθη εἰς Δύλισον τὴν 15 Σεπτεμβρίου/66. Ὁ Δράκος Τσιμπραγὸς ῥάπτης ἐν Ἡρακλείῳ ἐφονεύθη ἡρωϊκῶς εἰς τὸ Μοναστήριον «Ἀρκάδι».

Κρουσῶνας

Ἐκ τῶν 220 οἰκιῶν τὰς 110, τρεῖς νερομόλους καὶ 7 ἐλαιοτριβεῖα ἀπετέφρωσαν. Τὰς ἐκκλησίας «Ἰησοῦς Χριστός, Ἅγιος Χαράλαμπος, Παναγία, Ἅγιος Γεώργιος καὶ Παναγία Πολέμισσα» βεβηλώσαντες κατέκασαν, τὰ ἐν αὐταῖς ἱερὰ σκευὴ διήρπασαν, αἱ εἰκόνες κατεκερματίσθησαν, 2 χιλ. κυψέλια μελίσοια ἡρημώθησαν. Τὴν Φωτεινὴν ὑπερέτριαν εἰς Ἡράκλειον ἐτῶν 20 συλλαβόντες μετέφερον δεδεμένην ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας «Ἰησοῦ Χριστοῦ» καὶ τὴν ἠτίμασαν κατὰ σειρὰν τεσσαράκοντα Ἀγαρινοί, ἧτις τρελλαθεῖσα ἀπεβίωσεν ἐν οἰκίῳ καταστάσει. Τὸν οἰκογενειάρχην Ἐμμ. Λαμπράκη ἐτῶν 40 καὶ τὸν υἱὸν του Ἀναγνώστην ἐτῶν 20, τὰς θυγατέρας αὐτοῦ Μαρίαν καὶ Χρυσὴν, ἡ μὲν 16 ἐτῶν, ἡ δὲ 20 συλλαβόντες εἰς Πενταχέρι ἀφ' οὗ ἐφθειραν τὰς παρθένους, ἐφόνευσαν τὸν πατέρα, τοῦ δὲ υἱοῦ τὴν κεφαλὴν ἀπέκοψαν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς Χρυσῆς, τὴν ὁποίαν ἀπέλυσαν μετὰ τινὰς ἡμέρας, τὴν δὲ Μαρίαν ἐφόνευσαν. Εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἔσφαξαν καὶ τοὺς ἀόπλους Δράκον Μπερρουδάκη ἐτῶν 10, τὸν Θεοχάρον Ἀσρινάκη ἐτῶν 30 κατεκερμάτισαν.

Τὸν Ἰωάννην Μπαμπουκάκη ἄοπλον ἐτῶν 50 κατεκρεοόρησαν. Τὸν γέροντα Κριδάκη ἐτῶν 110 ὑποτεταγμένον ἐφόνευσαν εἰς τὴν Μονὴν Ἱερουσαλήμ, τὸν γέροντα Σάββα ἐτῶν 100 ἀπηγχόνισαν. Τὴν λεχῶσαν Σταβρακιανὴν μεταφέροντες ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας «Ἅγιος Γεώργιος» ἠτίμασαν δέκα ἧτις καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπεβίωσε.

Ἡ Αἰκατερίνη Κοκολοπούλα ἐτουφεκίσθη ἐντὸς τῆς θεογιότρουπας

καὶ ἀπέθανε. Ὁ Κωσταντῆς Σαββάκης αἰχμαλωτισθεὶς ἄοπλος ἠκρω-
τηριάσθη ἐτῶν 40 ὁρφ. 4. Ταῦτα διεπράχθησαν κατὰ τὴν 20 καὶ 21
Σεπτεμβρίου/66. Φορευθέντες

Γεωργ. Τσικαντύλης ἐτῶν 40 εἰς Κρουσῶνα 21 Σεπτεμβρ./67 ὁρφ. 6
Ἰωαν. Σπυριδάκης » 25 » » » » ἄγαμος
Ἐμμ. Κουκουλογιαννάκης 22 » Καμαριώτη 16 Ἰανουαρ./67 »
Ἀντ. Χανιωτάκης ἐτῶν 55 » Κρουσῶνα 21 Σεπτεμβρ./66 ὁρφ. 7
Ἐμμ. Σπυριδάκης » 28 » Ἀρκάδιον
Κουκουλοδημήτρης » 53 » Ἄγ. Μύρωνα 28 Ἀύγ /66
Μιχαὴλ Σταματάκης » 22 » Λασηθι 21 Μαΐου/67 ἄγαμος
Ἐμμ. Μπαμπουκάκης » 45 » Κρουσῶνα 3 Ἀύγ. » ὁρφ. 7
Ἰωάννης Μπαμπουκάκης πληρωθεὶς εἰς τὴν μάχην τῆς 28 Αὐγούστου
/66 ἐν Ἁγίῳ Μύρωνι καὶ συλληφθεὶς ὡς κληρῆς κα-
τὰ τὴν 21 Σεπτεμβρίου ἐν Κρουσῶνι ἐκρεουργήθη.

Πετροκέφαλον

Τὰς πλείστας χριστιανικὰς οἰκίας λεηλατήσαντες κατέκαυσαν, τὰς
ἐκκλησίας καὶ τὰ παρεκκλήσια βεβηλώσαντες ἀπετέφρωσαν, πολλὰ ἐλαι-
όδενδρα κατέκοψαν καὶ ἀμπελῶνες ἐξεριζώθησαν.

Πενταμόδι

Τὰς αὐτὰς καταχρήσεις διέπραξαν καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐπὶ τῶν
χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν, ἐλαιοτριβείων καὶ οἰκιῶν.

Ὁ Ἀρχηγὸς τῶν ἐπαρχιῶν Μαλεβυζίου καὶ Τεμένους ἀείμνηστος
Παῦλος Χη Ντεντιδάκης ὁ διευθύνων τὴν μάχην τοῦ Καμαριώτου ἐ-
πληρώθη εἰς τὸν μηρὸν τὴν αὐτὴν ἡμέραν, μετεφέρθη εἰς τὰ χιονοσκε-
παστα ὄρη δι' ἀσφάλειαν, εἶτα δὲ εἰς Κράναν Μυλοποτάμου, ἔνθα με-
τὰ τρεῖς μῆνας ἕνεκα τῆς κακῆς μεταχειρίσεως τῶν ἰατρῶν ἀπέθανε.
Ἐτάφη δὲ εἰς τὸ ἱερὸν Μοναστήριον «Δισκούριον» ἐγκατέλειπε δὲ ὁρ-
φανά.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΕΜΕΝΟΥΣ

Κανὶ Καστέλι

Ἀπάσας τὰς οἰκίας ἐληλάτησαν καθ' ὁλοκληρίαν. Τὰς ἐκκλησίας
«Προφήτης Ἡλίας καὶ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος» ἐβεβήλωσαν, τὰς δὲ εἰ-
κόνας καὶ τὰ ἐν αὐταῖς κατεσύντριψαν. Τὸν Ἰωάννην Ροδοῦσην ἄοπλον
ἐφόνευσαν τὴν 18 Αὐγούστου/66. Τὸν Φραγκάκη ἠχμαλώτισαν γυμνὸν
δὲ καὶ δέσμιον μετέφερον εἰς Ἡράκλειον. Τὸν Ἰωαν. Μαστοράκη 80
ἐτῶν, Γιγούρητην ἐτῶν 80 καὶ Γεώργ. Ἀνωγιαννάκη ἐτῶν 25 ἐφόνευ-

σαν τὴν 20 Αὐγ./66 καθ' ὁδόν. Ὁ πατὴρ Νικόλαος ἐτῶν 60 ἐδολοφονήθη τὴν 21 Σεπτεμβρίου/66. Ὁ Μιχαὴλ Κεφαλᾶς ἐφρονεύθη εἰς τὸ Χουμέρι Πεδιάδος.

Δ α φ ν α ῖ ς

Τὸ χωρίον τοῦτο ἐληλατήθη δις, ὑποτεταγμένων ὄντων τῶν κατοίκων. Αἱ ἐκκλησίαι « Ἁγία Ζώνη καὶ Ἅγιος Ἰωάννης » βεβηλωθεῖσαι ἐκάλησαν. Τοὺς Γεωργ. Χιονιᾶν καὶ Ἰωάννην Ζαφειράκην ὑποτεταγμένους ἐδολοφόνησαν τὴν 25 Αὐγ./67 τὸν προῶτον δὲ ἐτῶν 50 ἔχοντα τέκνα ὀκτὼ ἔκαυσαν. Τὸν Γεωργ. Λαρέτζον ἐτῶν 100 ἄοπλον κατέκαυσαν ζῶντα εἰς Κουτσουνάρους ἔχοντα ὄρφ. 4. Ἐξ οἰκίας ἐξεστῆγισαν τὰ σπαριά ἔκαυσαν καὶ διήρπασαν, τοὺς τάφους ἠνέωξαν ἐκθέσαντες τοὺς νεκροὺς εἰς βορᾶν τῶν ζώων. Τὴν παρθένον Αἰκατερίνην Τακδοπούλαν συλλαβόντες τὴν 2 Αὐγ./67 διέφθειραν εἰτα θραβδίαντες αὐτὴν ἀνηλεῶς ἐγκατέλειψαν.

Ἀ ρ χ ἄ ν ε ς

Καὶ τὰ δύο χωρία Ἐπάνω καὶ Κάτω Ἀρχάνες ἐληλάτησαν, ἔκαυσαν δὲ τέσσαρας οἰκίας. Ἐβεβήλωσαν καὶ κατέκαυσαν ὑπὲρ τὰς 20 ἐκκλησίας καὶ παρεκκλήσια. Κατὰ τὴν 25 Αὐγούστου/66 ἐφόνευσαν ἀόπλους τὸν Γιάννην Βορνωϊτάκη ἐτῶν 20 ἄγαμον διαμελίσαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Τὸν Ἀρναουτανιῶνην ἐτῶν 40 ὄρφ. 7, τὴν κουνιάδαν του Μαρίαν ἐτῶν 35.

Τὸν Καλόγηρον Κυριάκον ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Σωτήρος ἐπὶ τῆς Λίκτης³⁾ ζῶντος τοῦ ὁποίου ἀπέκοψαν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἀνώρουξαν τοὺς ὀφθαλμούς, ὅπως μαρτυρήσῃ τοὺς θησαυροὺς τῆς Μονῆς ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἐτελεύτησε σκληρῶς. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν 15 Σεπτεμβρίου/66, ἐφόνευσαν ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ τὴν Χατζίναν γραῖαν ἐτῶν 80 καὶ δέκα εἰσέτι γυναῖκας καὶ ἄνδρας ὧν τὰ ὀνόματα εἰσὶ ἀγνωστα. Περὶ τὴν 10 Ἰανουαρίου/67 ἐφόνευσαν τὸν Κοκόλη Τζενιτάκη ἄοπλον ἐργαζόμενον εἰς τὸν ἀμπελῶνα του ἦτο δὲ ἐτῶν 40 καὶ ὄρφ. 4. Ἐφρονεύθη ἐν μάχῃ ὁ Γεωργ. Ματζούκης ἐτῶν 30 εἰς Κουτσουνάρους 28 Σεπτεμβρίου/66.

Σ ί λ α μ ο ς

Τὸ χωρίον ἅπαν κατερημώθη καὶ κατεσκάφη ἐκ θεμελίων παρὰ

³⁾ Θὰ πρόκειται περὶ τοῦ γνωστοῦ παρὰ τὸ χωρίον Ἀρχάνες ὄρους Γιούχτα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑφίστατο ἄλλοτε Μονὴ τοῦ Σωτήρος καὶ ὅπου σώζεται ἤδη ἡ ὀνομασία «Τὰ κελλιὰ τῶν καλογράδων». Σχετικῶς βλ. Flam. Cornelio, Creta Sacra, Τομ. 1ος σελ. 10 καὶ 97.

τοῦ αἰμοβόρου Ἀλῆ Μπεγάκη. Τὴν ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου ἀφ' οὗ κατέκαψε καὶ ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῇ ἠφάνισε, ἐκρόημισε ταύτην ἐκ θεμελίων ἐκ τῶν λίθων τῆς ὁποίας ἐκτίσθη πύργον, ἐξεδίωξε τοὺς χριστιανοὺς χωριανοὺς καὶ νέμεται ἀπάσας τὰς ἰδιοκτησίας των, ὥστε εἰς τὸ χωρίον τοῦτο δὲν δύναται νὰ κατοικήσῃ ψυχὴ ζῶσα.

Β α σ ι λ ι α ῖ ς

Τὸ χωρίον ὅλον κατεκρή κατ' ὀλοκληρίαν ὡς καὶ ἡ ἐκκλησία « Ἁγίου Γεώργιος » ἀφ' οὗ πρῶτον ἐβεβηλώθη. Ἐνα γέροντα Γεώργ. Μεσαριτάκη ἐτῶν 70 κείμενον, ὡς ἀσθενῆς, ἐν τῇ κλίνῃ του ἐφόνευσαν. 600 ἐλαιόδενδρα καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα κατέκοψαν.

Β ε ν ε ρ ἄ τ ο

Τὸ χωρίον ὅλον ἀπεγυμνώθη. Μία φάρμακα οἰνοπνευμάτων καὶ ἐλαίου μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ 2 χιλ. μέτρων κρασοῦ κατεκρή. Τὰς κλεισιτέρας, οἰκίας ἐξεσιτίασαν. Τὰς ἐκκλησίας « Ἁγίου Γεώργιος καὶ Θεοτόκος » ἐβεβήλωσαν καὶ κατέκαυσαν, τοὺς τάφους τῶν νεκρῶν ἅπαντας ἠνέωξαν, τὸν γέροντα Γεώργ. Μπουζάκη ἐτῶν 100 ἐφόνευσαν τὴν 15 Σεπτεμβρίου/66 ὑπὲρ τὰς 500 ἐλαίας κατέκοψαν. Φονευθέντες

ὁ Γιάννης Γαροφαλάκης ἐτῶν 25 εἰς Βορίζα 22 Σεπτεμβρίου/66 ἄγαμος ὁ Νικολ. Χρονάκης » 30 » Λαφναῖς 8 Ἰουλίου/67 ὄρφ. ἐν.

Τὸ Γυναικεῖον Μοναστήριον Παλιανῆς « Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου » βεβηλωθὲν κατεκρή μετὰ 20 κελλίων, τὰς εἰκόνας κατεσύντριψαν ἄλλας δὲ μεταγαγόντες εἰς Ἡράκλειον ἐπώλησαν ἐπὶ δημοπρασίας.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Μ Ο Ν Ο Φ Α Τ Σ Ι Ο Υ

Ἁ γ ι ο ς Θ ω μ ᾶ ς

Κατὰ τὰς πρῶτας Ἰουλίου/67 διαβαίνοντες οἱ Ὀθωμανοὶ τὸ χωρίον τοῦτο, ὅτε ἐξεστράτευσον κατὰ τῶν Σφρακίων εἰσῆλθον εἰς τὸ οἶκημα τῆς Ἀγγελικῆς Ἀγγελοπούλας καὶ ἀφοῦ ἠτίμασαν αὐτὴν ἀφήρεσαν ὅλα τὰ πράγματα τῆς οἰκίας τῆς, ὡσαύτως ἀπεγύμνωσαν καὶ τὰ οἰκήματα τῶν ὑποτεταγμένων Νικολάου Γαβαλάκη, Βασιλείου Θαλασσινάκη, Ἰωάννου Κρεβέτιζη, Νικολάου Κρεβέτιζη, Ἰωάννου Βασιλάκη καὶ Ἰωάννου Πιστόλη, τὸν ὁποῖον καὶ ἐφόνευσαν ἀφοῦ ἀπέκοψαν τοὺς ὄρχεις αὐτοῦ καὶ ἀφήρεσαν ἐκ τῆς πλευρᾶς του δύο λωρίδας. Τὰ πράγματα τῶν ἐπαναστατῶν ἦτοι μηλιαῖς, κερρασαῖς καὶ λοιπὰ καρποφόρα δένδρα ἀπέκοψαν. Ἐφόνευσαν δύο γυναῖκας τὴν Μαρίαν σύζυγον Ἰωάννου Κορνάρου καὶ τὴν Μαρίαν σύζυγον τοῦ ἐπίσης φονευθέντος Ἐμμ. Λαδαντώνη. Φονευθέντες.

Νικ. Καραγιαννάκης ἐτῶν 30 εἰς Ἅγιον Μύρωνα 29 Αὐγ./66 ἄγαμος
 Ἐμμ. Λαδαντωνάκης » Κουτσουράδες 29 Σεπτ./66
 Γεώργ. Κουμαδάκης » » » » »

Ἄρ δ ά χ θ ι α

Τὰς 20 οἰκίας τοῦ χωρίου ἀπεγύμνωσαν καὶ τὰ κινητὰ, ἤτοι βώδια, μουλάρια, αἰγοπρόβατα ἀφήρσαν. Τὸς ὑποτεταγμένους Γεώργ. Πιτσιδιανὸν καὶ Κωσι. Μοναχόγαμβρον κατέσφαξαν ἀφοῦ ἀφήρσαν τὰ πράγματα τῆς οἰκίας τοῦ Γεωργ. Μπακιρογάμβρου ἠτίμασαν τὴν σὺζυγόν του. Ὁ ἴδιος Δελῆ Χουσεῖνης ἀφήρσε τὰ πρόβατα τοῦ Ἰωάννου Πιτσιδιανοῦ 24 κυφέλια μέλισσαι τοῦ Γεωργίου Πετρογιαννάκη κατέστρεψαν.

Π ρ ε β ε λ ι α ρ ά

Τὸν συνοδεύοντα τὴν ἀποσκευὴν τῶν Τούρκων Λεμονογιάννην ἔσφαξαν εἰς Ἄκρια. Τὴν ἐκκλησίαν « Ἅγιος Ἀθανάσιος » ἐβεβήλωσαν. Τοῦ Δημητρίου Σαβαστάκη τὰ βώδια ἀφήρσαν βασιάντες τὸν ἴδιον. Ἄπαντα τὰ γεννήματα τῶν ὑποτεταγμένων ἀφήρσαν ἀφοῦ διὰ βασάνων ἠνάγκασαν αὐτοὺς καὶ τὰ ἠλώμισαν. Ὁ Θωμᾶς Βασιλάκης ἐφρονεύθη εἰς τὴν ἐν Ἄγιῳ Μύρωνι μάχην κατὰ τὴν 29 Αὐγ./66.

Μ ε γ ά λ η Β ρ ύ σ ι ς

Τὰς 40 οἰκίας κατεκρήμυσαν ἐξ ὀλοκλήρου. Τὰς ἐκκλησίας « Ἁγία Ἀναστασία, Ἅγιος Ἰωάννης καὶ τῆς Ἀναλήψεως » ἐβεβήλωσαν. Ἄπαντα τὰ καρποφόρα δένδρα κατέκοψαν, 400 κυφέλας μελισσῶν κατέστρεψαν.

Εἰς Κουτσουράδες τὴν 29 Σεπτεμβρίου/66 κατέσφαξαν τὸν Δασκαλομανώλην ἐτῶν 100, τὴν Πελαγίαν Τσαγκαροπούλαν, ἐτῶν 105 ἀφοῦ ἠτίμασαν εἶτα δὲ ἔκασαν, τὴν Ἐλένην Ἀντώνειαν ὡσαύτως, τὴν Εὐφροσύνην Τζαγκαροπούλαν, τὸν Κατσιφαρονικολὴν, τὸν Ἰωάννην Δασκαλάκη καὶ τὴν Μαρίαν Χαυγιοροπούλαν ἐτῶν 80.

Ἁ γ ί α Β α ρ β ά ρ α

Τὰς οἰκίας ἀπάσας κατεκρήμυσαν. Τὰς ἐκκλησίας « Ἁγίαν Βαρβάραν, Ἅγιον Γεώργιον, Ἁγίαν Παρασκευήν, Ἁγίαν Πελαγίαν καὶ Ἅγιον Ἰωάννην » ἐβεβήλωσαν καὶ ἀπετέφρωσαν. Ἄπαντα σχεδὸν τὰ καρποφόρα δένδρα κατέκοψαν, τὰ ἀμπέλια ἐξ ὀλοκλήρου κατέστρεψαν, τὸν γέροντα Ζαχάρην Τζότζαν ἐφόνευσαν, τὸν Μιχαὴλ Ἀνδρεαδάκη ἐτῶν 100 ἔσφαξαν κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου/67. Τὸν Γεώργ. Μαυροκούκουλον αἰχμαλωτίσαντες καὶ βασιάντες ἡμέρας τινὰς ἐπνίξαν εἰς τὴν θάλασσαν Τυμπακίου ὁ Εὐμένιος Παπαδάκης ἐφρονεύθη εἰς Κουτσουράδες τὴν 26 Σεπτεμβρίου/66.

Ἄσῆμι

Τὰς 30 οἰκίας ἀπειτέφρωσαν τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν.

Βαγονιά

Τὰς 20 οἰκίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἁγία Φωτεινή» ἀπειτέφρωσαν τὴς ὑποτεταγμένους Ζαχάρην Μακροδημητράκη καὶ Γεώργ. Χαρκιαδίκη ἐσφαζάν.

Δούκια

Τὰς ἡμίσεις ἐκ τῶν 19 οἰκιῶν καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Νικήτας» κατέκαυσαν.

Φουρνοφάραγον

Τὰς ἡμίσεις ἐκ τῶν 20 οἰκιῶν καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Δεσπότης Χριστός» ἀπειτέφρωσαν.

Σταῦρες

Τὰς 20 οἰκίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Παναγία» ἔκαυσαν.

Ἄτσιπάδες

Τὰς ἐκεῖ χριστιανικὰς οἰκίας κατέκαυσαν.

Στέρναις

Τὰς 25 οἰκίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν τῆς «Παναγίας» ἔκαυσαν, τὸν ὑποτεταγμένον Μιχ. Ἀνδρεᾶν κατέσφαζάν.

Ἁγία Φωτιά

Τὰς οἰκίας τῶν τριῶν οἰκογενειῶν ἔκαυσαν.

Χάρακας

Τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Ἰωάννης, Τίμιος Σταυρός, Παναγία, καὶ Ἅγιος Νικήτας» βεβηλώσαντες ἀπειτέφρωσαν ὡς καὶ τὰς τρεῖς οἰκίας ὁ Κ. Μηναδάκης, Κ. Στεφανάκης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Σταῦρος ἐφρονεύθησαν ἐν πολέμῳ.

Πλατανιάς

Ὁ Παναγιώτης καὶ Πέτρος Σφακιανάκης ὁ Παναγιώτης τοῦ Γέροντος Σφακιανοῦ καὶ ὁ Γεώργ. Τζουγάκης ἐφρονεύθησαν ἐν πολέμῳ.

Αἰθιά

Ὁ Κωνσταντῖνος Καλογιαννάκης ἐφρονεύθη ἐν τῇ μάχῃ.

Ἄχεντριὰς

Ἡ ἐκκλησία «Ἅγιος Δημήτριος» ἐβεβηλώθη καὶ 4 ἐφρονεύθησαν ὧν τὰ ὀνόματα εἶσιν ἄγνωστα.

Π ρ ε ι ὄ ρ ι α

Τὰς 25 οἰκίας ἔκαυσαν, τὰς ἐκκλησίας «Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος καὶ Ἅγιος Ἀντώνιος» βεβηλώσαντες ἀπετέφρωσαν.

Π ὄ ρ ο ς

Τὰς ἡμίσεις ἐκ τῶν 15 οἰκιῶν ἔκαυσαν.

Τὸ Ἱερόν Μοναστήριον Ἐπανωσῆρης κατεστράφη. Τὴν νεόκτιστον ἐκκλησίαν⁴ «Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλώσαντες κατερόμησαν, τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα κατεκρόμησαν ἅπαντα τὰ κελλία ὑπὲρ τὰ 100 κατεδάφισαν, ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῷ κινητὰ ἀφήρπασαν, τὰ κυνέλια τῶν μελισσῶν κατέστρεψαν.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Κ Α Ι Ν Ο Υ Ρ Ι Ο Υ

Β ο ρ ί ζ ι α

Ἐκ τῶν 100 οἰκιῶν αἵτινες ἐλεηλατήθησαν τὰς 70 κατέκαυσαν τὰ ἐν αὐταῖς 30 χιλ. γεννήματα ἀπετέφρωσαν. Τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Γεώργιος καὶ Θεοτόκος» βεβηλώσαντες ἔκαυσαν. Τὸν Χη Ζαχάρην ἐτῶν 100 ἐκρεοῦργησαν. Τὴν Εἰζήνην Μανουσοπούλαν ἀφοῦ ἀφήρπασαν πᾶν ὄ,ι ἔφερε καὶ ἔκαυσαν τὰ ἐνδύματά της ἐγκατέλειπον αὐτὴν γυμνήν. Τὸ σῶμα τοῦ προ 8 ἡμερῶν ἀποθανόντος Δημητρίου Λέκα Βενερατιανοῦ ἐξωρούξαντες ἐκ τοῦ τάφου ἐγκατέλειπον ἐν ὑπαίθρῳ εἰς βορὰν τῶν ζώων.

Φ ο ν ε ν θ ἑ ν ι ε ς

Ἄνδρ. Στεφανουδάκης	ἐτῶν 30 εἰς Πυργοῦ	28 Αὐγ./66	ὄρφ. 2
Γιάννης Ξεκαροδάκης	» 25 » Δύλισον	3 Σεπτ./»	» 2
Στεφανῆς Μανασάκης	» 35 » Ἀμουργέλες	5 » »	» 7
Μιχαὴλ Ἀρμουτάκης	» 20 » Ἅγιον Μύρ.	8 Φεβρ./67	ἄγαμος

Σ κ ο ὄ ρ β ο υ λ α

Ἄπαν τὸ χωρίον ἐλεηλάτησαν, τὰς δὲ 25 οἰκίας ἐκ τῶν 40 κατέκαυσαν. Τὴν ἐκκλησίαν «Θεοτόκος» βεβηλώσαντες ἀπετέφρωσαν. Τὸν ὑποταγμένον Νικολὴν Βαφάκην ἐργαζόμενον εἰς τὸν ἀγρόν του ἀφοῦ ἐξώρυσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ κατεκερμάτισαν ἔρῳιψαν ἐντὸς φρέατος τὸν Μάϊον τοῦ 1867.

Τὸ Μειόχιον τῶν Ἀρμούτιδων ἐκ δέκα οἰκιῶν καὶ ἐνὸς ἐλαιοτριβείου συγκείμενον κατέκαυσαν, 100 περίπου κυνέλας μελίσσας κατέστρεψαν. Κατὰ τὸν Ἰούλιον/67 καθ' ὃν καιρὸν οἱ κίτιοικοι ἦσαν ὑπο-

⁴) Ἡ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἐπιγραφὴ ἀναφέρει ὡς ἔτος οἰκοδομήσεως τὸ 1861.

τεταγμένοι ἔκανσαν τὸ Μετόχιον εἰς Γυαλιᾶν ἐκ 40 οἰκιῶν συγκείμενον, τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλώσαντες ἀπετέφρωσαν.

Τὸ Μετόχιον «Ἀπόλκχος» ἐκ δέκα οἰκιῶν συγκείμενον ἐξ ἐνὸς ἐλαιοτριβείου καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Παντελεήμων» ἀπετέφρωσαν ἐξ ὀλοκλήρου, δύο χιλιάδες δένδρα ἐπυρπόλησαν.

Ζαρός

Τὰς 130 οἰκίας ἐληλάτησαν ἐξ αὐτῶν δὲ ἔκανσαν 80, τὰς πέντε ἐκκλησίας, αἱ δύο «Ἅγιος Γεώργιος» καὶ δύο τῆς «Θεοτόκου» καὶ ἡ ἕτερα «Ἁγία Κυριακή» βεβηλώσαντες κατέκασαν. Τὸν Χατζῆ Ντουλμέρη ἐτῶν 100 τριπλὸν ἀπεκεφάλισαν ἀφοῦ ἀπέκοψαν τὰς χεῖρας, τὴν δὲ σύζυγόν του Σοφίαν ἐτῶν 80 πυροβολήσαντες ἐφόνευσαν ἀφοῦ πρῶτον ἠτίμασαν. Τὸν Χατζῆ Γεώργιον Καραντινὸν ἐτῶν 90 δέσαντες κατὰ τὰς χεῖρας, μαχαιρῶσαντες εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ λαιμοῦ καὶ σχίσαντες τὴν κοιλίαν ἐφόνευσαν ἀποκόψαντες τὴν κεφαλὴν. Τὸν φρενήρη Γιάνην Τσιγαριδάκην κατεκρεοῦργησαν. Ἐκ τῶν μνημείων τῆς ἐκκλησίας «Ἁγίας Κυριακῆς» ἐξέθεσαν τρία νήπια πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἀποθανόντα εἰς βορᾶν τῶν κυνῶν.

Ἐκατὸν χιλιάδες κοιλὰ γεννήματα διαφόρων ἐπαρχιῶν ἐκάησαν ἐν ταῖς ἀποθήκῃς τοῦ χωρίου τούτου. Τέσσερα ἐλαιοτριβεῖα καὶ 4 νερόμυλοι ἀπετεφρώθησαν. Τὴν Κιόρηνην Τζεριοδοπούλαν ἐτῶν 80 περιβορίζαντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐγκατέλειπον αὐτὴν ἡμιθανῆ. Τὴν Μαρίαν Τσιγαριδοπούλαν, Μαρίαν Λεμονοπούλαν, Ἑλένην Λεμονοπούλαν καὶ τὴν Πελαγίαν Κουροτῆ συλλαβόντες ἀπεγύμνωσαν καὶ ἠτίμασαν ἀφοῦ πρῶτον ἐβασάνισαν, ἐξ αὐτῶν δὲ τὴν Πελαγίαν ἐφόνευσαν. Φονευθέντες Ὁ Γεώργιος Δαμιανάκης αἰχμαλωτισθεὶς κατεκρεοῦργήθη ἐτῶν 45, ὄρφανὰ 7. τὴν 26 Σεπτεμβρίου 1866 εἰς Ζαρόν.

Ὁ Νικολῆς Λάμας ἐτῶν 50 εἰς Ζαρό 26 Σεπτεμβρίου/66 ὄρφ. 6. Ὁ Μανιανὸς αἰχμαλωτισθεὶς διεμοιράσθη εἰς τέσσερα τὴν αὐτὴν ἡμέραν 26 Σεπτεμβρ./66 ὄρφ. 9. Ὁ Γεωργ. Ρουμπάκης αἰχμαλωτισθεὶς τὴν 19 Ἀπριλίου ἐφονεύθη ἐν Πετροκεφάλῳ.

Μονὴ Βροντιῆσι

Ἡ ἐκκλησία «Ἅγιος Ἀντώνιος» μετὰ 10 κελλίων βεβηλωθεῖσα κατεκάη, δύο χιλιάδες κοιλὰ γεννήματα ἐπυρπολήθησαν, 300 ἐλαιόδενδρα κατεκάησαν. Τὸν ἀσθενοῦντα καὶ πρὸ ἐτῶν κληρῆρη Ζαχαρίαν Νταβιλάκη ἐτῶν 80 ἐφόνευσαν, τὸν Ἀναγνώστην Κοιτομανωλάκη ἀφοῦ ἐξώρριζαν τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπέκοψαν τὰς χεῖρας, ἀπεκεφάλισαν.

Εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν κατεκρεοματίσθη εἰς νεανίας παραλελυμένος οὗ τὸ ὄνομα ἀγνωστοῦν ὡσαύτως καὶ δεκαετὲς παιδίον πάσχον τὰς φρένας

κατεκρεουργήθη. Τὸν Μανιώλην Ἐξηναβελόνην Ζαριανὸν συλλαβόντες ζῶνια ἐφόνευσαν ὅστις ἐγκατέλειπεν ὄρφ. 5.

Μετόχι Καπαριανὰ

Τὰς ἡμίσεις ἐκ τῶν 40 οἰκιῶν ἔκανσαν, τὰς λοιπὰς δὲ ἐξεθεμελίωσαν, ἅπαντα δὲ τὰ σπαρτὰ ἐπυρπολήθησαν.

Μερότρι⁵ καὶ Φαροὶ (Μετόχια)

Αἱ δύο οἰκίαι τοῦ πρώτου ἀπετεφρώθησαν αἱ 15 δὲ τοῦ δευτέρου κατεκάησαν, αἱ ἐκκλησίαι δὲ «Ἅγιος Ἰωάννης καὶ Ἰησοῦς Χριστὸς» ἀπετεφρώθησαν ἔν δὲ ἐλαιοτριβεῖον καὶ 50 κυψέλια μέλισσαι κατεστράφησαν. Ἐφρονεύθη ὁ Νικολῆς Ἐπιμερίδης ἐτῶν 30 εἰς Ἀσίτες 29 Αὐγ./66 ὄρφ. 5.

Παναγιὰ (Μετόχι)

Τὰς 8 οἰκίας ἐκ τῶν 12 ἔκανσαν, αἱ δὲ 4 κατεκρημνίσθησαν. Αἱ ἐκκλησίαι «Θεοτόκος καὶ Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλωθεῖσαι ἀπετεφρώθησαν καὶ δύο ἐλαιοτριβεῖα.

Καλαθιανὰ (Μετόχι)

Τὰς 8 οἰκίας, 2 ἐλαιοτριβεῖα καὶ 50 ἐλαιόδενδρα κατέκανσαν καὶ κατέστρεψαν.

Μάκραις καὶ Δρόσου (Μετόχια)

Τὰς 10 οἰκίας τοῦ πρώτου ἔκανσαν, τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Ἰωάννης καὶ Ἁγία Εἰρήνη» βεβηλώσαντες ἔκανσαν ὡς καὶ ἔν ἐλαιοτριβεῖον. Ἐκ τοῦ δευτέρου δύο οἰκίας ἔκανσαν ἐκ τῶν 5.

Νήβρητος (χωρίον)

Τὰς 15 οἰκίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Μεθόδιος» ἔκανσαν.

Γέργερη

Ἐκ τῶν 105 οἰκιῶν τὰς 102 ἔκανσαν. Τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Γεώργιος, Προφήτης Ἡλίας, Μεταμόρφωσις τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» βεβηλώσαντες κατέκανσαν. Ἐκ τῶν 7 ἐλαιοτριβεῖων τὰ 5.

800 ἐλαιόδενδρα, τριακοσίων στρεμμάτων ἀμπελῶνας καὶ τριακόσια πενήκοντα κυψέλια μέλισσαι κατέστρεψαν καὶ ἐπυρπόλησαν.

Τὰ ἐξῆς ἔπραξαν κατὰ τὴν 26 Σεπτεμβρίου 1867.

⁵) Μικρὸν μετόχιον, ἀκατοίχητον σήμερον, κείμενον μεταξύ τῶν χωρίων Λαλουμᾶ καὶ Μεσίσις τῆς Ἐπαρχίας Καινούργιου.

Τὸν Νικόλαον Γερώνυμον ἐτῶν 80 κλινήρη ἔσφαξαν. Τὸν Δημήτριον Κοκολάκην ἐτῶν 100 τυφλὸν καὶ τὴν Μαρίαν Λαγουδίναν ἐτῶν 105 κατέσφαξαν, τὴν Μαρίαν Σάββεναν ἐτῶν 110 ἠνάγκασαν καὶ εἰσῆλθεν εἷς τι σπήλαιον τὸ ὁποῖον πρὶν διὰ πληθῆος ξύλων ἀναμμένων ἐπύρωσαν ἴοσον, ὥστε ἐψήθη ζωντανή. Τὸν Γεώργιον Χοιρομουριδάκην φρενήρη συλλαβόντες ἀφοῦ ἐγθῆμωσαν καὶ ἀπέκοψαν τὰς χεῖρας καὶ τὴν ὄψιν ἀπεκεφάλισαν. Ἐκ τῶν μνημείων ἐξέθεσαν πρὸς βορρὰν τῶν ζώων πέντε σώματα νεωστὶ ἀποθανόντων. Κατὰ τὸν Φεβρουάριον δὲ τοῦ 67 διαβάς ὁ ἴδιος Ρεσίτης ἐκ τοῦ χωρίου καὶ ἐδρῶν τινὰς ὑποτεταγμένους ὡς καὶ τινὰς οἰκογενεῖας ἐπαναστατῶν διέταξεν ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ ὅτι τὸ χωρίον εἶχεν ἐπαναστάτας καὶ ἀπεγύμνωσαν ὅλους αὐτούς. Ἐφόνησε δὲ καὶ τὸν Γιάννην Χαρκιαδάκην ἐγκαταλειπόντα 4 ὄσφραά.

Οἱ ἐν πολέμῳ δὲ φονευθέντες εἰσὶν οἱ ἑξῆς.

ὁ Μανώλης Γιατρᾶκης ἐτῶν 30 εἰς Γέωργερον 26 Σεπτεμβρ./66 ὄσφ. 1
 » Στρατῆς Σφακιανὸς » 45 » » » » 7
 » Δημήτρ. Ἀναστασάκης » 30 » Καμαριώτη 16 Ἰανουάρ./67 » 2

Μετόχια Τσαχλιανὰ, Καρδαμιανὰ, Μαστραχιανὰ
 καὶ Ἀπομαρμᾶ

Αἱ 40 οἰκίαι αὐτῶν, 2 ἐλαιοτριβεῖα 7 νερόμυλοι ἐπυροπολήθησαν. Τὰς ἐκκλησίας « Ἅγιος Ἰωάννης καὶ τῆς Θεοτόκου » βεβηλώσαντες ἐπυροπόλησαν.

Ψαλίδια^ο (Μετόχι)

Τὰς 10 οἰκίας, ἅπαντα τὰ σπαρτὰ θερισμένα καὶ εἰς θεμονίαις κατέκανσαν.

Χωρίον Πανασὸς

Τὰς 25 οἰκίας καὶ τὰ δύο ἐλαιοτριβεῖα κατέκανσαν ὀλοτελῶς. Τὰς ἐκκλησίας « Παναγίας καὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ » βεβηλώσαντες ἔκανσαν. Διακόσια περίπου ἐλαιόδενδρα, 100 στρέμματα ἀμπελώνας καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα ὡς καὶ τὰ σπαρτὰ θερισμένα καὶ μῆ, καὶ 100 κυψέλια μελίσσας κατέκανσαν καὶ ἀπετέρωσαν.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς Μάχης εἰς χωριὸν Γέωργερον εἰς τὸ πείσμα συνέλαβον τὴν Δίκατερίνην Μαροπούλαν καὶ τὴν Ἑλένην Καρδαμοπούλαν, τὰς ὁποίας ἀφοῦ ἐκόρσεε τὴν ἐπιθυμίαν του ὄλος σχεδὸν ὁ στρατὸς ἐγκατέλειπον ἡμιθανεῖς, αἷτινες εἰσέτι διατρέχουν τὸν ἔσχατον κίνδυνον. Ἐν μαχῇ δὲ ἐφονεύθησαν ὁ Γεωργ. Ζυνάκης ἐτῶν 25 εἰς Κανὶ Καστέλι κατὰ Ὀκτώβριον/66 ἄγαμος καὶ ὁ Μιχαὴλ Πεπονάκης ἐτῶν 22 εἰς Ἀρκαδίον τὸν Νοέμβριον.

^ο) Μετόχιον τοῦ χωρίου Γέωργερον.

Ποιτιᾶς

Ἐκ τῶν 20 οἰκιῶν τὰς 10 ἔκαυσαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Ἅγιον Γεώργιον» βεβηλώσαντες ἐπυρπόλησαν.

Μούλιον

Ἐκ τῶν 20 οἰκιῶν τὰς 10 ἔκαυσαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Ἅγιοι Ἄποστολοι» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν.

Κατὰ τὸν Αὐγουστιον τοῦ 167 συλλαβόντες τοὺς ὑποτεταγμένους Δημήτριον Μανουσάκην, Ἄποστολον Χοιρομουριδάκην καὶ Ζαχάρον Κοροιλάκην δέσαντες τὰς χεῖρας, ἐξωρούξαντες τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπεκόψαντες τὰς χεῖρας, τὴν ὄψιν, τὰ ὦτα, τὰ χεῖλη ἀπεκεφάλισαν. Πολλὰ δὲ ἐλαιόδενδρα καὶ λοιπὰ δένδρα κατέκοψαν.

Ἅγιοι Δέκα

Τὰς 30 οἰκίας, ἅπαντα τὰ ἐλαιοτριβεῖα καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιοι Δέκα» κατέκαυσαν καὶ κατεδάφισαν ἐξ ὀλοκλήρου.

Τὸν Ἰούνιον 167 ἀπόσπασμα τοῦ Ὁμῆρ εἰσβαλὼν ἀπεγύμνωσε τὰς ὑποτεταγμένας οἰκογενείας, διέφθειραν δὲ καὶ τὴν παρθένον θυγατέρα ὑποδηματοποιῦ τινός.

Μητρόπολις

Ἐκ τῶν 40 οἰκιῶν 20 καὶ ὅλα τὰ ἐλαιοτριβεῖα ἐκάησαν τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Νικόλαος καὶ Ζωοδόχος Πηγή» βεβηλώσαντες ἀπετέφρωσαν. Τὰ ἐν τῷ Λαβυρίνθῳ γεννήματα καὶ λοιπὰ πράγματα τῶν ἐκεῖ διακοσιῶν οἰκογενειῶν διήρπασαν.

Ἀμπελοῦζος

Τὰς 15 χριστιανικὰς οἰκίας, τὰς ἐκκλησίας «Ἁγία Παρασκευὴ καὶ Ἐὐαγγελισμὸς» πεντακόσια ἐλαιόδενδρα καὶ 200 κυρέλας μελίσια κατέκαυσαν, ἐβεβήλωσαν καὶ ἀπετέφρωσαν.

Καστέλλι

Τὰς 10 χριστιανικὰς οἰκίας, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Ἀντώνιος» ὑπὲρ τὰ 200 ἐλαιόδενδρα καὶ ἱκανὰ σπαρτὰ ἐπυρπόλησαν.

Μοῦρες

Τὰς 15 χριστιανικὰς οἰκίας, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» ὑπὲρ τὰ 250 ἐλαιόδενδρα καὶ ἅπαντα τὰ σπαρτὰ ἔκαυσαν.

Τὴν Φωτεινὴν ἐτῶν 80 ἀτιμάσαντες ἐφόνευσαν.

Χουστουλιανὰ

Τὰς 32 οἰκίας, τὴν ἐκκλησίαν «ἡ Κοίμησις» καὶ ὑπὲρ τὰ 20 ἐλαιόδενδρα ἀπετέφρωσαν.

Πλάτανος

Τὰς 25 οἰκίας, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Χαράλαμπος» καὶ 20 ἐλαιό-
δενδρα ἀπειτέφρωσαν.

Πλώρα

Τὰς 30 οἰκίας καὶ τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Παντελεήμων, Ἅγιος
Ἀντώνιος, καὶ Μεταμόρφωσης» ἐβεβήλωσαν καὶ κατέκαυσαν, συνέλα-
βον δὲ καὶ τὸν Ἰωάννην Κωνσταντάκη μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἀγροεῖται
ἂν ζῆ.

Ἀπεσικάρει

Ἐκ τῶν 20 οἰκιῶν τὰς 15 καὶ τὴν ἐκκλησίαν «ἡ Κοίμησις» κατέ-
καυσαν καὶ ἐβεβήλωσαν. Τοῦ Γεωργίου Χασουράκη τὸ ὠτίον ἀπέκοψαν
κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 167 ὅτε οὗτος ἦτο ὑποτεταγμένος, τὸ δεκαεῖς
τέκνον τοῦ Ἰωάννου Παπαδάκη ἐφρόνευσαν.

Ἐν μάχῃ δὲ ἐφρονεύθησαν ὁ Φραγκιὸς ἐτῶν 30 εἰς Ἀγίαν Βαρβά-
ραν τὴν 3 Αὐγ. 167 ὁφ. 4. Ὁ Νικόλ. Χασουράκης ἐτῶν 25 εἰς Ἀγ.
Μύρωνα 8 Φεβρ. ἄγαμος.

Φλακιάσες¹⁾

Τὰς 10 οἰκίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» ἔκαυσαν.

Βασιλικὰ Ἀνώγεια

Τὰς 20 χριστιανικὰς οἰκίας καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Θεοτόκος» ἀπειτέ-
φρωσαν. Ὁ Σπυρίδων Βιλανάκης ἐφρονεύθη ἐν τῇ μάχῃ ἐτῶν 25 ἄγα-
μος.

Κρότος

Τὸν Ὀκτώβριον/66 κατεκρουεργήθη ὁ Ἀντώνιος Βαράκης ἐτῶν
80 ὑποτεταγμένος ἄοπλος.

Μιαμοῦ

Ὁ Γιάννης Παπαδάκης ἐφρονεύθη κατὰ Σεπτέμβριον/66 καθ' ὁδὸν
ὁ Γιάννης Μανιουδάκης ἐτῶν 25 εἰς Ἀποδοῦλον 2 Φεβρουαρίου/67.

Ἅγιος Κύριλλος

Ὁ Δημήτρ. Σηφάκης ἐφρονεύθη ἐτῶν 30 εἰς Ἀγίαν Βαρβάραν 3
Αὐγ. 167 ἄγαμος.

Ἀπεξανές

Τέσσαρες χιλιάδες ἐλαιόδενδρα, τὸ Μετόχιον Τρουπιτά, τὸ Μετόχιον
εἰς Πέρι καὶ 500 κυπέλας μελίσσας κατέστρεψαν καὶ ἔκαυσαν.

¹⁾ Τὸ χωρίον Φλαθιάκες.

Ἀντισκάρι

Χίλια ἐλαιόδενδρα, 200 εἰς Πηγαδάκια καὶ τοῦ Κοῦτα τὸ χειμαδιὸ μὲ διακόσια τοιαῦτα κατέκαυσαν.

Πέρι

Τὰς 25 οἰκίας, ἅπαντα τὰ σπαρτὰ εἰς θεμονίας καὶ ἀλώνια καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Νικόλαος» ἔκαυσαν καὶ κατερῆμωσαν.

Ὁ Χη Νικολ. Κατσιριτῆς αἰχμαλωτισθεὶς ἄοπλος εἰς τὸ χωρίον Σακιοῦρια ἐτῶν 80 βασανισθεὶς ἐφρονεύθη. Ὁ Κωνστ. Κατσιοπρινάκης ἐτῶν 30 εἰς Μονοφάτσι κατὰ Ἰούλιον/67 ὄρφανὰ 5.

Μπόμπια

Ἐκ τῶν 250 οἰκιῶν αἵτινες ἐληλητήθησαν, αἱ 130 ἔκάησαν, τὰς ἐκκλησίας «Μεταμόρφωσις, Ἅγιος Γεώργιος καὶ Ἅγιος Ἰωάννης» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν. 250 κυψέλας μελίσσας κατέστρεψαν. Τὸν Κων. Παπαδάκην φρενήρη ἐτῶν 30 κατεκερμάτισαν καὶ ἔκαυσαν.

Ὁ Ἰωάννης Κουρμουλάκης ἐτῶν 35 εἰς Ἀποδούλου 2 Φεβρουαρίου/67 ἄγαμος.

Ἅγιος Ἀντώνιος

Τὰς 9 οἰκίας, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Ἀντώνιος», 1000 ἐλαιόδενδρα, τρία ἐλαιοτριβεῖα, ἓνα νερόμυλον καὶ 200 κυψέλας μελίσσας ἔκαυσαν καὶ κατέστρεψαν.

Πετροκεφάλι

Τὰς δύο ἐκκλησίας «Ἅγιος Ἐλευθέριος καὶ Μεταμόρφωσις» βεβηλώσαντες κατέκαυσαν. Χίλια ἐλαιόδενδρα καὶ πολλὰ καρποφόρα δένδρα ἔκοψαν καὶ ἔκαυσαν.

Μονόχωρον

Τὰς 5 οἰκίας, 300 ἐλαιόδενδρα, 50 μελίσσας καὶ ἓν ἐλαιοτριβεῖον κατέκαυσαν.

Μακρουανὰ⁹

Τὰς 7 οἰκίας, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» 300 ἐλαιόδενδρα καὶ 30 ὄπωροφόρα δένδρα κατέκαυσαν. Τὴν ἐκκλησίαν «Ἀνάληψις» βεβηλώσαντες ἔκαυσαν.

Κερατοκεφάλι

Τὰς 20 οἰκίας, τὰ σπαρτὰ καὶ 200 ἐλαιόδενδρα ἔκαυσαν. Τὴν ἐκ-

⁹⁾ Ἀκατοίκητον σήμερον μετόχιον, μεταξὺ τῶν χωρίων Καστέλλι καὶ Ἀμπελούζου. Εὐχαριστῶ καὶ ἐντεῦθεν τὸν δικηγόρον κ. Στυλ. Μαυράκην, ὅστις μὲ ἐβοήθησεν εἰς τὴν διακρίβωσιν τῶν ἀγνώστων σήμερον μετοχίων τούτων.

κλησίαν «*Ἅγιος Εὐθύμιος*» τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ἄμφια πολλῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν βεβηλώσαντες ἐπυροπόλησαν. Ἡ ἐκκλησία «*Ἅγιος Νικόλαος*» ἐβεβηλώθη καὶ κατεκάη καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἱερὰ σκεύη καὶ εἰκόνες.

Ὁδηγήτρια

Ἄπαντα τὰ ἐν αὐτῇ κινητὰ κτήματα, αἰγοπρόβατα, μουλάρια, ἄλογα καὶ λοιπὰ ἐπιπλα τοῦ Μοναστηρίου ἀφῆρσαν. Τὴν ἐκκλησίαν «*Ἅγίαν Φωτεινὴν*» εἰς Μετόχι Φωτεινόπουλον ἐβεβήλωσαν, τὸν ἐκεῖ Ἱεροδιάκονον Γεράσιμον τελειοδίδακτον τῆς θεολογίας ἀπεκεφάλισαν φρενῆρη ὄντα. Τὸ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ εὐρεθὲν ἱκανὸν ἔλαιον ἔχουσαν, τοὺς δὲ πίθους κατέσπασαν, 150 ἐλαιόδειδρα ἔκοψαν. Τὴν ἐκκλησίαν «*Εὐαγγελίστρια*» εἰς Μάρτοσαλον βεβηλώσαντες κατεσύντριψαν τὰς εἰκόνας. Τὴν ἐκκλησίαν εἰς Μάταλα «*Κοίμησις*» ἔκανσαν. Τὸν Ἡγούμενον Γεράσιμον συλλαβόντες ἔδειραν ἀνηλεῶς, ἵνα ὁμολογήσῃ τὴν πυρίτιδα καὶ ἱατρικά, ἐβασάνιζον δὲ αὐτὸν ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΥΡΡΑΙΩΤΙΣΣΑ

Πιτσιδία

Τὸν Στυλιανὸν Σφακιανὰκην εἰῶν 40 ὑποτεταγμένον ἔθεσαν ἐπὶ τοῦ ἡλίου διὰ 8 ἡμέρας καὶ μετὰ διαφόρους τρομεροὺς βασάνους ἀπεκεφάλισαν.

Τὸν Φραγκιὸν Γερμανάκην ὡσαύτως ὑποτεταγμένον μὲ τὰς αὐτὰς τυραντίας ἐφόνευσαν. Τὸν Κυριάκον Καλοχριστιανὰκην βασανίσαντες ἐπίσης μὲ τὰς αὐτὰς πράξεις παρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν, ἀγροοῦμεν δὲ ἂν ζῆ.

Τυμπάκι

Ὁγδοήκοντα οἰκίαις ἔκανσαν, ὁ στρατὸς διαμείνας ἐκεῖ ἐπὶ πέντε μῆνας ἔπραξε τὰ αἰσχιστά, διετάχθη νὰ κατοικήῃ μὲ τὰς ὑποτεταγμένας οἰκογενεῖας αἰτινες θέλουσαι νὰ ἀπέλθωσιν ἐμποδίζονται. Τὸ θυγάτριον τοῦ Γεωργίου Φανουργάκη δεκαετὲς διεφθάρη παρ' αὐτῶν καὶ ἀπέθανε. Τὴν ἐκκλησίαν «*Ἅγιος Τίτος*» βεβηλώσαντες κατεσύντριψαν τὰς εἰκόνας, τὰς ὁποίας ἔπειτα ὑπεχρέωσεν ὁ Ρεσίτης καὶ ἡγόρασαν διὰ 1200 γρόσια. Τὰ ἐρεῖπια δὲ αὐτῆς μετεποίησαν εἰς σταύλους ἀλόγων καὶ μαγρεῖα.

Τὰς ἐκκλησίας «*Ἅγιον Πνεῦμα*» Ζωοδόχος Πηγὴ» «*Ἅγιος Νικόλαος*» βεβηλώσαντες ἔκανσαν, τὰς δὲ εἰκόνας, τέμπλα καὶ πολυελαίους μετεκόμισαν εἰς Ἡράκλειον καὶ ἐπώλησαν. Τὰς οἰκίας ἄς δὲν ἔκανσαν

ἐξεστέριασαν, τὰ δὲ ξύλα ἔκανσαν, 2 χιλ. ἐλαιόδενδρα ἔκανσαν.

Φονευθέντες

ὁ Μιχαὴλ Μυράκης 28 Σεπτεμβρίου/66 ὄρφ. 5
 » Κωνστ. Ζυγιάκης » » » » 1

Ἁγία Τριάς

Τρεῖς οἰκίας ἔκανσαν, τὰς ἐκκλησίας «Ἁγία Τριάς» καὶ «Ἅγιον Γεώργιον» ἰβεβήλωσαν τὰς δὲ εἰκόνας κατασυντριψάντες ἔκανσαν μαγειρεύοντες. Τὸ δωδεκαετὲς ἄρσεν τέκνον τοῦ Νικολάου Γιανιτοῦ ἰκη ὀνόματι Θεμιστοκλῆ περιύβρισαν ἀσελήσαντες μετ' αὐτοῦ πλῆθος ἀγαθῶν ὅπερ εἰσέτι κινδυνεύει.

Ἅγιος Ἰωάννης

Τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Γεώργιος καὶ Ἅγιος Ἰωάννης» βεβηλώσαντες ἔκανσαν, τὰς δὲ εἰκόνας ἄλλας μὲν ἐπόλησαν, ἄλλος δὲ κατέκασαν.

Ἐν μάχῃ δὲ ἐφονεύθησαν ὁ Ἰωαν. Μαργιολάκης ἐτῶν 50 εἰς Γέρογρη 28 Σεπτεμβρίου/66, ὄρφ. 7. Ὁ Ἐμμ. Σπυριδάκης ἐτῶν 40 εἰς Γέρογρη 28 Σεπτεμβρίου/66 ὄρφ. 5. Τὸν ὑποτειταγμένον Κωνστ. Ἀρναουτάκην συλλαβόντες καθ' ὁδὸν ἐφόνευσαν.

Μακρὰ Σίβα

Τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιος Ἰωάννης καὶ Ἅγιος Σπυρίδων» βεβηλώσαντες ἔκανσαν πυροβολοῦντες κατὰ τῶν εἰκόνων.

Βόρους

Δέκα οἰκίας ἔκανσαν, τὰς ἐκκλησίας «Ἁγία Πελαγία, Ἅγιος Ἰωάννης καὶ Ἅγιος Γεώργιος» βεβηλώσαντες ἔκανσαν καὶ κατερήμωσαν. Τὸν Ἀναγνώστην Καπελάκη ἐτῶν 40 ὑποτειταγμένον ἐφόνευσαν τὴν 15 Δεκεμβρίου/66 ἀφήσαντα τέκνα 3.

Μονὴ Καρδιωτίσης

Τὴν ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκου βεβηλώσαντες ἐκόπρισαν ἐπὶ τῆς ἁγίας Τραπεζῆς, τὰς δὲ εἰκόνας κατεσύντριψαν.

Καμάρες

Δώδεκα οἰκίας κατέκασαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν τῆς «Παναγίας» ἐπυρόλησαν ἀφοῦ ἰβεβήλωσαν.

Γοργοριά

Ὁκτὼ οἰκίας ἔκανσαν, τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιος Ἀντώνιος» βεβηλώσαντες ἀπετέφρωσαν καὶ τὸ εὐρεθὲ περιτραχήλιον τοῦ ἱερέως ἐκρέ-

μασαν εἰς βοῦν τινα τὸν ὁποῖον περιέφερον ἐντὸς τῶν ἀγορῶν τῆς πόλεως Ἡρακλείου.

Μαγαρικάρι

Τριάκοντα οἰκίας ἔκαυσαν καὶ τὴν ἐκκλησίαν «Ἅγιους Ἀσωμάτων»⁹ ἐβεβήλωσαν πυροπολῆσαντες τὰς εἰκόνας.

Φανερωμένη

Δέκα οἰκίας ἔκαυσαν, τὰς ἐκκλησίας «Ἅγιον Ἀντώνιον καὶ τῆς Παναγίας» ἐβεβήλωσαν.

Καλοχωροφίτης

Ἐξ οἰκίας ἔκαυσαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Ἅγιος Γεώργιος» ἐπυρπόλησαν.

Καμιλάρης

Δεκαεὶς οἰκίας ἔκαυσαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Μεταμόρφωσης» ἐπυρπόλησαν. Εἰς τὴν μάχην τῆς 28 Σεπτεμβρίου/66 εἰς Γέρογερην ἐφρονεύθη ὁ Ι. Νικολουδάκης ἐτ. 20.

Λαγολιὸ

Δεκαπέντε οἰκίας ἔκαυσαν, τὴν δὲ ἐκκλησίαν «Ἅγιος Ἰωάννης» ἐπυρπόλησαν.

Μέχρι 20 Αὐγούστου 1867

Σφαγαὶ καὶ δηλώσεις τῶν Τούρκων ἐν ταῖς ἑξ ἀνατολικωτέραις Ἐπαρχίαις τῆς Κρήτης.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΕΔΙΑΔΟΣ

Ἡ ἐπαρχία αὕτη ὡς καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ δὲν ἔμειναν ἄμοιρος τῆς ἀγρίας βαρβαρότητος καὶ τῶν καταστροφῶν. Ἐκ τῶν 500 καὶ ἐπέκεινα ἐκκλησιῶν τὰς ὁποίας ἔχει, μόλις ἔμειναν δέκα ἀνέπαφοι τῶν βεβήλων χειρῶν τῶν ἀγρίων, διότι καὶ αὗται ἔκειντο εἰς ἀπόκεντρα μέρη ἢ εἰς ὑψηλὰς κορυφάς· αἱ δὲ λοιπαὶ ἐβεβηλώθησαν, διηρπάγησαν τὰ ἱερὰ σκευὴ αὐτῶν καὶ πολλὰ ἐπυρπολήθησαν. Ὀλίγιστοι τάφοι διέφυγον τὸ ἄγριον ὄμμα τῶν βαρβάρων Τούρκων· ἄλλ' ἄλλοι μὲν ἠνοίγοντο πρὸς ἐμπαιγμὸν καὶ ἐκδίκησιν, τὰ ὁσαῦτα διεσκορπίζοντο εἰς τοὺς δρόμους καὶ

⁹) Ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνακαινισθεῖσα μετὰ τὸ 1880, τιμᾶται σήμερον εἰς μνήμην Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης.

τὰ πρὸ μικροῦ τεθαμμένα σώματα ἐξήγοντο, κατεφρονοῦντο πολυειδῶς καὶ παρεδίδοντο βορὰ τῶν θρονέων· ἄλλους δὲ ἤνοιγον ἐπὶ τῷ σκοπῷ μὴ ἔχουν πράγματα κεκρυμμένα. Ὅλων τῶν οἰκιῶν ἡ ξυλικὴ διηπάγη καὶ ἐκομίσθη εἰς Ἡράκλειον. Τὰ χωρία Ἐυδᾶς, Ἀμαργιανό, Κασταμονίτσα, Ἀδδοῦ, Γωνιαῖς καὶ Κερά, ἐπυροπολήθησαν, τὰ τελευταῖα ταῦτα τρία χωρία ὡς καὶ ἡ Ἱερά Μονὴ τῆς Κεράς ἐκάησαν δύο φορές τὴν 15 Ὀκτωβρίου π. ε. καὶ τὴν 2 Ἰουνίου ε. ε. συνέλαβον οἱ Τοῦρκοι τὸν Ἐλευθέριον Φανουράκη ἀπὸ Ἐπισκοπῆν τῇ 12 Ὀκτωβρίου π. ε. μετὰ τῆς συζύγου του, καὶ δύο θυγατέρας του Γεωργ. Κούβου καὶ τὰς μὲν γυναικας ἐγύνωσαν καὶ ἠτίμασαν, τὸν δὲ ἄνδρα ἄοπλον καὶ γέροντα ἔσφαξαν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς γυναικός του.

Τὴν 14 ἰδίου εἰσέβαλεν ὁ Τουρκικὸς στρατὸς εἰς Λαγκαῶνα. Εἰς τὸ χωρίον Ἀδδοῦ εὐρόντες οἱ Τοῦρκοι τὸν πατᾶ Σιαμάτην γέροντα χωλὸν ἔθραυσαν τὴν κεφαλὴν του διὰ λίθων, ὁμοίως τὸν γέροντα Φυσάρον ἑκατοντούτην ταυῦσαντες κατὰ γῆς ἤναψαν πυρὰν ἐπὶ τοῦ σιτήθους του καὶ ἐκάη ζῶν.

Ἐν τῷ χωρίῳ Γωνιαῖς εὐρόντες τὸν πατᾶ Γεώργιον ἔδεσαν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς πόδας καὶ τὸν ἔσυρον εἰς τοὺς δρόμους ἕως οὗ ἀπέθανεν. Ὡσαύτως τὸν Ἐμμ. Ἀνετσανιστὸν γέροντα 80 ἐτῶν εὐρόντες ἔν τινι σπηλαίῳ ἔσφαξαν αὐτὸν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς γηραιᾶς γυναικός του, ἀτιμασθείσης πρῶτον ἐνώπιόν του· συλλαβόντες τὸν νέον Δασκαλάκη ἄοπλον ἐτῶν 18 ἀπὸ Κράσι ἐξώρυσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἔκοψαν τὰς χεῖράς του καὶ ἔπειτα τὸν ἐφόνευσαν, ὁμοίως τὴν Κρασανὴν Μαρίαν Καντισοπούλαν λεπρὰν ἔσφαξαν εἰς Μεσκινιάν. Τὴν 13 Ὀκτωβρίου ἔν τῷ χωρίῳ Κασταμονίτσα εὐρόντες τὸν γέροντα Μακρογιώργη 100 ἐτῶν καὶ δύο ὑπεργήρους γραιῖας ἀπέσφαξαν. Ἐκ Καστελλίου τὸν Γεωργ. Τσαγκάρη, Κων. Χρειασιδᾶν καὶ Μιχαὴλ Πυρζισοχᾶν 80 - 100 ἐτῶν ἔσφαξαν ὡσαύτως.

Ὁ Ὄμηρ ἐλθὼν εἰς Καστέλλιον τὴν 15 Μαΐου συνήθροισεν ὑπὲρ τὰς 200 οἰκογενείας ἐκ Καστελλίου καὶ τῶν παρακειμένων χωρίων τὰς ὁποίας παραδοὺς εἰς τὸν στρατὸν ἐκρατοῦντο ἐπὶ δέκα ἡμέρας. Εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγράψῃ τις, τοὺς αἰκισμούς, τὰ βασανιστήρια, τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀτιμώσεις τὰς ὁποίας ὑπέστησαν τὰ ἄθῳα ταῦτα πλάσματα. Συλλαβὼν τὸν πατᾶ Ἰωάννην Καστελλιανὸν ἐβδομηκοντούτην ἔθηκον αὐτὸν ὑπὸ σκληρὰς βασάνους. Ἐκτὸς τῶν μαστιγώσεων καὶ τῶν δεσμεύσεων εἶχεν αὐτὸν 4 ἡμέρας τεταμένον ἐπὶ σταυροῦ ὡς ἀκολούθως· ἡ μὲν κόμη του ἦτον δεδεμένη διὰ σχοινίου εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σταυροῦ διὰ νὰ μὴν κινεῖται ἡ κεφαλὴ του, ὁμοίως καὶ αἱ χεῖρες του ἦσαν δεδεμέναι διὰ σχοινίου, οἱ δὲ πόδες του μόλις ἔφανον τὴν γῆν. Μετὰ τὴν βάσανον ταύτην ὑπέστη τὴν βάσανον τοῦ ἡλίου ἐπὶ ἄλ-

λας τόσας ημέρας, δεδεμένος ἐπὶ πάλου ἦτον ἠναγκασμένος νὰ ἐνατενί-
ζη τὸν ἥλιον ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς· μέχρι τῆς δύσεώς του, διότι ξύλον ἐμ-
πεφυγμένον ἐπὶ τοῦ λόρυγγος καὶ τοῦ πώγωνος ἠνάγκαζε τὴν κεφαλὴν
του ἀκουσίως νὰ βλέπῃ πρὸς τὰ ἄνω. Ἐν τοιαύτῃ ἐλλεινῇ καταστάσει
εὐρισκόμενος ὁ Ἱερεὺς ἐσπέραν τινὰ εἰσῆχθη ἐν τινι σκηνῇ τῶν στρα-
τιωτῶν καὶ ἐκεῖ ἐκραιθήθη ὅλην τὴν νύκτα, διατί· αἰσχυρόμεθα νὰ τὸ
εἴπωμεν ἀλλ' ἕκαστος δύναται νὰ ἐνοήσῃ πόσα ὑπέστη ὁ δυστυχῆς Ἱε-
ρεὺς ὑπὸ τῆς κτηνώδους ἀσιατικῆς ἀσελείας. Μετὰ ταῦτα ὁ παπᾶ Ἰ-
ωάννης ἀπήχθη εἰς Ἡράκλειον καὶ ἐκεῖθεν εἰσῆχθη εἰς Τουρκικὴν
φρεγάταν ἀγνοοῦμεν ἕκτοτε τί τὸν ἀπέκαμαν. Ἐκτὸς τοῦ Ἱερέως καὶ
ἄλλοι πολλοὶ ἐκ Καστελλίου ὑπέστησαν πολυειδεῖς κακώσεις καὶ πρὸ
πάντων τὰ μέγιστα εἰς τὸν ἥλιον. Σημειωτέον δὲ ὅ,τι ἅπαντες οὗτοι ἦ-
σαν πιστοὶ θρασιάδες. Ὁ Ὁμέρ ἐκτὸς τῆς ἀπανθρωπίας δὲν στερεῖται
καὶ τῶν προσόντων τῆς κτηνώδους θηλυμανίας. Ἐν Καστελλίῳ διατρί-
βων ἤρπασεν τὴν Ἐλένην Μπικοπούλαν καὶ εἶχεν αὐτὴν ἐπὶ μίαν νύκτα
εἰς τὴν σκηνὴν του. Θέλων δὲ νὰ ἐκλέξῃ τὴν ὠραιότεραν νέαν προσεποιή-
θη τὸν κονκουλέμπορον καὶ παρεκάλεσε τὰς νέας τοῦ χωρίου πρὸς συλ-
λογὴν τοῦ μεταξοσπόρου. Ἐξ αὐτῶν ὠρέχθη τὴν Μαργαρίταν Μ. Χρει-
ασιδᾶ καὶ τὴν προσεκάλεσεν εἰς τὴν σκηνὴν του, ἀλλ' ἡ νεᾶνις ἀπέρρι-
ψεν ὑπερηφάνως τὰς αἰσχρὰς προτάσεις του. Ὁ Ὁμέρ τότε κατέφυ-
γεν εἰς τὴν δολιότητα, διέταξε τὸν διερμηνέα του καὶ ἐστεφανώθη τὴν
νέαν· μετὰ τὸν γάμον ἔδωκεν διαταγὴν ἀμέσως καὶ ἐκόμισαν τὴν νέαν
εἰς Ἡράκλειον, τῆς ὁποίας ἠκολούθουν ἡ μήτηρ καὶ ἀδελφὴ τῆς, ἀλλὰ
κατὰ διαταγὴν τοῦ Στρατάρχου εἰσῆχθη μόνον τὸ θῦμα εἰς τὸ φρού-
ριον. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἡ δυστυχῆς νέα ἀντὶ τοῦ τυμφίου τὸν ὅποιον
ἐπερίμενον, εἶδε τὸν Στρατάρχη. Ὁ ἀσελγῆς ἀφοῦ ἐκόρσεεν ἐπὶ τινας
ἡμέρας τὰς αἰσχρὰς ἐπιθυμίας του, ἀπεδίωξε τὴν νέαν ἐπὶ τῇ προφά-
σει, ὅτι ὁ γαμβρὸς ἀνῆκεν εἰς τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν. Ἡ Δροσίτσα
Πικοπούλα ἀρπαγείσα ἐνῶ ἐθέρριζε ἀπὸ τὸν Ἰσμαῆλ Μιριτζαδάκην ἀ-
πήχθη εἰς Ἡράκλειον. Ἀφοῦ ὁ ἄρπαξ ἐκορέσθη τῶν αἰσχυρῶν ἐπιθυ-
μιῶν του ἀπεδίωξε τὴν νέαν μετὰ τινας ἡμέρας.

Ἐν Κερᾷ κατασκηνώσας ὁ τακτικὸς στρατὸς ἀπέκοπεν ὑπὲρ τὰ 200
δένδρα καρποφόρα καὶ μῆ. Τῇ 2 Ὀκτωβρίου/66 συνέλαβον τὸν Ἐμμ.
Μαράκην, Δημήτρο. καὶ Γεώργ. Παπαδάκην, Γεώργ. Καλαϊτζῆν καὶ
Δημήτρο. Μανιάτην ἀόπλους ποιμαίνοντας τὰ ποίμνιά των ἐφόνευσαν
αὐτούς, τὸν τελευταῖον ἐλιθοβόλησαν.

Λ Α Σ Ι Θ Ι Ο Ν

Οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης ὑπέστησαν τὰς μεγαλυτέρας κατα-
στροφάς. Ἄπασα ἡ κινητὴ αὐτῶν περιουσία διηρπάγη, οἱ ναοὶ των

ὑπὲρ τοὺς 100 ἐβεβηλώθησαν καὶ ἐπυροπολήθησαν, οὐδεμία δὲ ἐκκλησία ἔμεινεν εἰς αὐτοὺς ὅπως ἐκτελεῶσι τὰ τῆς θρησκείας των, καὶ αὐτοὶ οἱ τάφοι τῶν πατέρων των δὲν ἔμειναν ἀνέπαφοι. Τὴν 21 Μαΐου/67 εἰσβαλόντες οἱ Τοῦρκοι εἰς Λασήθιον διέπραξαν τρομερὰ κακουργήματα, ἅτινα εἶναι ἀδύνατον νὰ διαγράψωμεν λεπτομερῶς.

Χωριὸν Μετόχι

Τὸ χωριὸν ἅπαν ἐπυροπολήθη καὶ κατεδαφίσθη, ὁ ναὸς του « Ἁγίου Δημητρίου » μετεσχηματίσθη εἰς ἀναγκαῖον. Τῇ 21 Μαΐου ὁ Ζαχάρ. Καλίκης γέρον ὑπὲρ τῶν 110 ἐτῶν ἐσφάγη. Ὁ Λαμπρὸς Παπαδούλης ὀγδοηκοντούτης ἐκάη ζῶν ἐντὸς τῆς οἰκίας του. Ὁ στρατὸς κατὰ τὴν ἐν τῷ χωρίῳ τοῦτο διαμονήν του ἀπέκοψε 35 καρνάς, 90 μηλέας, 300 ἀπιδέας, 50 συκαμηρέας, 60 ἀμυγδαλέας, οἱ ἀμπελωνές του ἐξερορίζωθησαν ἅπαντες.

Χωριὸν Γεροτομουρι

Οὐδεμία οἰκία ἔμεινεν ἀπυρόλητος. Οἱ Τοῦρκοι θραύσαντες τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἔκαμον πάλους καὶ ἔδεναν τοὺς ἵππους των. Τὴν 21 Μαΐου ὁ Κων. Ὁρφανὸς ἐνενηκοντούτης ἐσφάγη ἀνηλεῶς ἀφοῦ εἶδε τὴν θυγατέρα του Ἑλένην ἀτιμασθεῖσαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὁμοίως ὁ Γεώργιος Μαθιουδάκης κεκυφὼς ἐκ τοῦ βάρους τῶν 100 ἐτῶν ἐσφάγη καὶ τὸ σῶμα του ἐξορίθη εἰς τὴν πυράν. Αἱ πλεῖσται οἰκογένειαι τοῦ χωρίου συλληφθεῖσαι ἐνῶ ἀπέφευγον τοὺς αἰμοβόρους ἐγυμνώθησαν καὶ αἱ περισσότεραι τούτων ἠτιμάσθησαν. Καὶ κατὰ τὴν εἰς τὸ χωριὸν τοῦτο διαμονήν των οἱ Τοῦρκοι ἀπέκοψαν καὶ ἔκανσαν 200 μηλέας, 30 καρνάς, 100 συκαμηρέας, καὶ 250 ἀπιδέας.

Χωριὸν Πλάτη

* Ἀπασαι αἱ οἰκίαι παρεδόθησαν τῷ πυρὶ ὡς καὶ αἱ ἐκκλησίαι του. * Ἀνοίξαντες τοὺς τάφους τοὺς πέριξ τοῦ ναοῦ « Ἁγίου Γεωργίου » ἐξήγαγον τὸ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τεθαιμένον σῶμα ἱερέως τινὸς καὶ τὸ ἀνεσκολόπισαν. Τῇ 21 Μαΐου εἰσβαλόντες οἱ Τοῦρκοι ὡς τίγρεις ἐντὸς τοῦ χωρίου εἴθρον ἐν ταῖς οἰκίαις των τὸν Ἐμμαν. Ντοζόγιαν, τὸν Γεωργ. Πορτάλιον, τὴν Αἰκατερίναν Λουχούνεαν καὶ τὴν Ἑλένην Ντεζουγιοπούλαν γέροντας μὴ δυναμένους νὰ διαφύγωσι, καὶ τοὺς μὲν ἀνδρας ἀπέσφαξαν, τῶν δὲ γυναικῶν τὰ στήθη καὶ τὴν κοιλίαν διέσχισαν. Τὴν Βασιλικὴν Πετρογοπούλαν 90 ἐτῶν παράλυτον ἀπήγαγον εἰς τὸν πασᾶν ὅστις διέταξε καὶ τὴν ἐρόνευσαν.

* Ἀπέκοψαν δὲ καὶ ἐκ τοῦ χωρίου τούτου 50 καρνάς, 150 μηλέας καὶ 200 ἀπιδέας. Τῶν ρηθέντων τριῶν χωρίων ὡς καὶ τῶν χωρίων Λαγοῦ καὶ Πινακιανὸ τὰ σπαρτὰ κατεφαγώθησαν ὀλοτελῶς, οἱ κάτοι-

και οὔτε κόκκον καρποῦ συνεκόμισαν πρὸς διατροφήν τῶν ἀπογυμνωθέντων τέκνων των.

Χωρίον Ψυχρὸ

Καὶ τὸ χωρίον τοῦτο ἐκάη ἐξ ὀλοκλήρου. Τῇ 21 Μαΐου ἡ Ζαμπία Μαροκοπούλα γραῖα 120 ἐτῶν ἐσφάγη καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν πυρὰν. Ἡ Μαρία Χουζουροπούλα, γραῖα φρενόληπτος ἐσφάγη ὡσαύτως, τὸ δὲ πτωμά της εὐρέθη ὀλόγυμνον. Τὴν ἀόμματον Δεσποινιὰν Κουγιάρεναν ἐννενηκοντούτιδα ἔκασαν ζῶσαν. Καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐκόπησαν ὑπὲρ τὰ 200 καρποφόρα δένδρα.

Χωρίον Μαγουλὰ

Καὶ τοῦτο ἐπυροπλήθη. Τῇ 21 Μαΐου οἱ Τοῦρκοι εὐρόντιες ἐν τῇ οἰκίᾳ του τὸν Γεώργ. Παπαδάκην τυφλὸν γέροντα τὸν ἐφόρευσαν. Ἡ Εὐφροσύνη Παπαδοπούλα ἄλαλος εὐρέθη ἐσφαγμένη καὶ γυμνή. Ἡ γραῖα Δεσποινιά Ζερβοπούλα ἐρρίφθη ζῶσα εἰς τὴν πυρὰν τῆς οἰκίας της. Ὁ τυφλὸς Κωνστ. Δραματινὸς ἐσφάγη ἐντὸς τῆς οἰκίας του. Τῇ 21 Μαΐου εὐρόντιες οἱ Τοῦρκοι εἰς τι σπήλαιον ὅπου εἶχον ἀποσυρθῆ τὸν Μιχαὴλ Καλίκην τὸν ἐτουφέκισαν. Ὑπὲρ τὰς 300 ἀπιδέας ἀπέκοψαν καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ.

Χωρίον Καμινάκι

Τῇ 21 Μαΐου διαβάντιες οἱ Τοῦρκοι ἐκ τοῦ χωρίου τούτου εὗρον ἐν τῇ οἰκίᾳ του, τὸν Κ. Στρατάκην μετὰ τῆς συζύγου του γέροντας παραλύτους, ἀδυνάτους, νὰ βαδίσωσι καὶ μὴ γινώσκοντας τί συνέβαιναν. Τούτους ἰδόντες ἐγύμνωσαν αὐτοὺς καὶ ἔθηκαν τὸν γέροντα ἐπὶ τῆς γυναικὸς του εἶτα τοὺς ἔδεσαν διὰ σχοινίου καὶ εὐρόντιες ἄσκον ἐλαίου περιετύλιξαν αὐτοὺς καὶ ἔθηκαν πῦρ, οἱ δυστυχεῖς ἐκάησαν ζῶντες. Ἴδον οἱ Νέρωνες τοῦ ἸΘ' αἰῶνος. Ὁμοίως εὐρόντιες τὴν γραῖαν ἀόμματον Μαρίαν Μάρκεναν ἔσφαξαν αὐτήν. Τῇ 29 συλλαβόντιες εἰς Λιμνιάκαρον τὴν Πελαγίαν Γουνάλη ἠτίμασαν αἰσχυρῶς αὐτήν καὶ ἔπειτα τὴν ἐκρήμμισαν ἀπὸ τινα κρημνόν. Ταύτην τὴν ἡμέραν παρεδόθη τὸ χωρίον εἰς τὸ πῦρ. Ἐδενδροτόμησαν δὲ ὑπὲρ τὰ 200 καρποφόρα δένδρα.

Χωρίον Ἀβρακόντιες

Τὴν 21 Μαΐου οἱ Τοῦρκοι καταφθάσαντιες ἐνταῦθα τοὺς ὑπεργήρους Γεώργ. Πελιπασάκην καὶ Ζαχ. Μαθιουδάκην ἀπέσφαξαν. Τῇ 29 ἰδίου εὐρόντιες εἰς Λιμνιάκαρον τὸν γέροντα Μιχαὴλ Καλίκην ἑκατοντούτην μετὰ τῆς συζύγου του γυμνώσαντιες τοὺς ἔδεσαν καὶ εὐρόντιες εἰκόνας ἐν τινι σπηλαίῳ τοὺς ἔκασαν μὲ ταύτας ἐν τῇ αὐτῇ θέσει συλ-

λαβόντες τὴν ἐξηκονταετῆ Πελαγίαν Πεντάρην τὴν ἠτίμασαν προῶτον, ἔπειτα τὴν ἐρόνευσαν. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐρόνευσαν χοίρους τοὺς ὁποίους ἐνέδυσαν μὲ φελώνια καὶ ἐπιτραχήλια καὶ ἔβαλαν πλησίον των τὸ ἅγιον ποτήριον καὶ τὸ ἱερόν Ἐὐαγγέλιον. Τῇ 29 ἰδίου μηνὸς ἐπυροπολήθη καὶ τὸ χωρίον τοῦτο.

Χωρίον Ἅγιος Γεώργιος καὶ Κουδουμαλιαρὰ

Τῇ 21 Μαΐου τὸ ἱπικὸν τοῦ ἐχθροῦ τρέχον διὰ τὰ καταλάβῃ τὴν Μονὴν τῆς Κρουσταλλένιας διῆλθεν ἐκ τοῦ χωρίου τούτου καὶ ὡς τίγρεις ἐπέπεσον κατὰ τῶν ἀδυνάτων πλασιμάτων. Ἐρόνευσαν τὸν ὀδοηκοντούτην Ἄντων. Ταμιώλην τυφλὸν καθήμενον ἐντὸς τῆς οἰκίας του, ὁμοίως τὸς Γεωργ. Ροδίτην 70 ἐτῶν ἀφοῦ ἠτίμασαν ἐνώπιόν του τὴν θυγατέρα του, ἣτις ἔκτοτε περιφέρεται τρελλή. Ἐσφαξαν τὸν Γεωργ. Πελιβάκη 90 ἐτῶν. Τὴν τυφλὴν γοῦραν Ἑλένην Κασάπην ἔκανσαν ζῶσαν ἐντὸς τῆς οἰκίας της. Τὸν Γεώργ. Γωνιωτάκη τυφλὸν καὶ χωλὸν, τὸν Γεωργ. Σιβακιάκη καὶ Ἰωάν. Τσουκάκη γέροντες 100 ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα ἔσφαξαν. Τῇ 29 παρεδόθη τὸ χωρίον εἰς τὸ πῦρ. Τῇ 7 Ἰουνίου τὸ τριετὲς παιδίον τοῦ Ζαχάρ. Διασάκη καὶ τὸ πενταετὲς θυγάτριον τοῦ Ἐμμ. Ταμιώλη τοῦ φονευθέντος κατὰ τὴν ἐν Λαπάθῳ μάχην τῇ 21 Ἰουνίου ἐφονεύθησαν.

Τὸ θηλάζον βρέφος τοῦ Ἐμμ. Πελιπασάκη ἐγκυατηγρῆν ὑπὸ τῆς διωκομένης μητρὸς του εὐρέθη ἐσφαγμένον. Ὁ ὑπέρογρος Ἐμμ. Παπαδάκης ἐσφάγη.

Χωρίον Ἅγιος Κωνσταντῖνος

Τῇ 29 Μαΐου ἐπυροπολήθη τὸ χωρίον. Ὁ πατὴρ Ἰωάννης Σακελάρης, ὁ Ἀντώνιος Σακελάρης, ὁ Κ. Μύτης, ὁ Γ. Βλάσης καὶ Ἰ. Λοντῆς γέροντες ἀπὸ 90—100 ἐτῶν μὴ δυνάμενοι νὰ διαφύγῳσι τὸν κίνδυνον ἐσφάγησαν ἅπαντες ἐκτὸς τοῦ χωρίου. Ταύτην τὴν ἡμέραν ἐπυροπολήθη καὶ ἡ Μονὴ Κρουσταλλένιας καὶ σήμερον εἶναι σωρὸς ἔρειπίων.

Χωρίον Μέσα Λασιθί

Τὴν 30 Μαΐου ἔκανσαν τὸ χωρίον. Ὁ Μιχαὴλ Βενέρης καὶ ἡ Παπαμιχελίνα ἀδυνατοῦντες ἐκ τοῦ γήρατος νὰ διαφύγῳσι τὴν δολοφόνον μάχαιραν τοῦ βαρβάρου ἐσφάγησαν ἐλεεινῶς.

Χωρίον Μαρομακέτο, Φαρσάρο καὶ Τζερμιάδο

Ταῦτα ἐπυροπολήθησαν τὴν 30 Μαΐου ἐξ ὀλοκλήρου καὶ κατεδαφίσθησαν. Ἐκ τοῦ τελευταίου χωρίου ὁ Γεωργ. Χαροιαδάκης, Ματθ. Δημητρόπουλος, Ἐμμ. Θεοδοράκης καὶ Ἐμμ. Γιαπιτζῆς γέροντες καὶ τυφλοὶ μείναντες ἐντὸς τοῦ χωρίου ἐφονεύθησαν ἀπανθρωπότητα. Ἐ-

σφαξαν ὁμοίως τὴν γρὰ Καλὴ Χαρκιάδεναν ἑκατὸν ἐτῶν, τὴν Παπαδιὰ Παπαγιαννιοῦ τῆς αὐτῆς ἡλικίας μὲ τὴν πρώτην ἔκανσαν ζῶσαν ἐντὸς τῆς οἰκίας τῆς. Ἔκανσαν ὁμοίως ζῶσαν τὴν ἀόμματον θυγατέρα τοῦ Γεωργ. Παπακωνσταντίνου. Ἔσφαξαν προσέτι τὸ πενταετὲς παιδίον τοῦ Κ. Τσαμάντουρα. Ἐδενδροτόμησαν καὶ ἔκανσαν κάρπιμα δένδρα τοῦ χωρίου τούτου 1500.

Χωρίον Λαγοῦ καὶ Πινακιανὸ

Τὴν 30 Μαΐου ἐκάησαν καὶ κατεδαφίσθησαν ἐξ ὀλοκλήρου τὰ χωρία ταῦτα.

Ἔσφαξαν τὸν Γεώργ. Τσιλεγκίρην ἑκατονταετῆ καὶ τὴν Αἰκατερίναν Γιασάδεναν 90 ἐτῶν.

Κατὰ τὴν ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις διαμονὴν τοῦ ὁ Τουρκ. στρατοῦ κατέκοψε καὶ κατέστρεψεν ὑπὲρ τὰ 1800 κάρπιμα δένδρα. Τῇ 30 Μαΐου ἡ νεόδμητος ἱερὰ Μονὴ τοῦ Βιδιανοῦ ἐπυροπολήθη καὶ ἀπετεφρώθη. Τῇ 5 Ἰουνίου ὁ τουρκικὸς στρατὸς διαβαίνων ἀπὸ Ποιάμους ἐληλάτησε τὸ χωρίον, διήρπασε καὶ κατέστρεψε τοὺς ναοὺς καὶ εὐρῶν μίαν μόνην γραῖαν τὴν γρὰ Μαρίναν ἔσφαξαν αὐτήν.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΕΡΑΜΒΕΛΛΟΥ

Τῇ 5 Ἰουνίου 10 χιλ. Τουρκικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν Ρεσίτην καὶ τὸν Σαρχὸς Ἀλῆ Πασᾶν εἰσῆλασεν εἰς Μιραμβέλλον διὰ δύο διαφόρων ὁδῶν ἀπὸ Ποιάμους¹⁰ καὶ Καλαρίτην. Αἱ οἰκογένειαι ἔντρομοι ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐχθροῦ γενόμεναι εἶχον καταφύγει εἰς τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῶν ὄρεων. Οἱ πασάδες κατέφυγον εἰς τὴν συνήθη των δολιότητα καὶ προσεκάλεσαν τοὺς κατοίκους νὰ καταβιβάσωσι τὰς οἰκογενείας των εἰς τὰ χωρία ὑποσχόμενοι τὴν ἀσφάλειαν ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας καὶ ἀπειλοῦντες ἐν περιπτώσει παρακοῆς διὰ θέλον πυροποληθῆ τὰ χωρία των καὶ ὅτι ὁ στρατὸς θὰ περιέλθῃ εἰς τὰ βουνὰ παραδίδων εἰς τὸ πῦρ καὶ τὸν σίδηρον πᾶν τὸ προστιχόν, συγχρόνως δὲ διετίττοντο νὰ φέρωσι καὶ τὰ πράγματά των εἰς τὰ χωρία ἐπὶ τῇ ἀπειλῇ ὅτι ὅσα ἤθελον εὐρεθῆ ἐκτὸς τοῦ χωρίου ἤθελον διηρπασθῆ. Οἱ δυνατιχεῖς πεισθέντες εἰς τὰς ψευδεῖς καὶ δολίας ὑποσχέσεις κατήρχοντο εἰς τὰ χωρία φέροντες μεθ' ἑαυτῶν πᾶν ὅτι εἶχον ἄλλ' ὅτι προσήγγιζον εἰς τὰ χωρία των οἱ ἐξευγενισμένοι καὶ τίμιοι πασάδες ἐπελάθοντο τῶν ὑποσχέσεών των, ἔδωκαν διαταγὴν εἰς τὸν στρατὸν νὰ διαρπάσῃ

¹⁰) Θὰ πρόκειται ἀσφαλῶς περὶ τοῦ χωρίου Ποιάμους τῆς Ἐπαρχίας Λασιθίου.

τοὺς καταβαίνοντας· εὐθὺς δὲ οὗτος ἐπέπεσε κατὰ τῶν δυστυχῶν κατοίκων καὶ τὰ ὅσα ἔπραξαν εἶναι τὰ ἐκτεθῶσι λεπτομερῶς. Ζῶα φορητὰ μετὰ τοῦ φορτίου ἐγένοντο ἄφαντα, γυναῖκες, παιδιὰ, γέροντες, νέοι καὶ πάσης ἡλικίας ἄνθρωποι ἐγυμνώθησαν καὶ ὅτε ἔφθασαν εἰς τὰς οἰκίας των δὲν ἔφεραν ἄλλο τι, εἰμὶ ὅσα ἐφόρουν. Πολλῶν δὲ καὶ αὐτὰ τὰ φορέματα ἀφηρέθησαν καὶ ἐπέστρεφον γυμνοὶ οὐκάδε. Αἱ αὐτιμώσεις, οἱ αἰκισμοί, αἱ ὕβρεις καὶ τὰ τοιαῦτα δὲν περιγράφονται. Μετὰ τὴν ἀπογύμνωσιν τῶν οἰκογενειῶν ὁ στρατὸς περιῆλθε πάντα τὰ μέρη εἰς τὰ ὅποια εὐρίσκοντο αἱ οἰκογένειαι, οὐδεμία δὴ, οὐδὲν σπῆλαιον, οὐδὲ κλαδίον ἔμεινεν ἀνερεύνητον, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς εἰς τὰ ὅποια πολλοὶ ἐνεπιστεύθησαν τὰ πολυτιμώτερά των πράγματα δὲν διέλαθον τὸ ἄγριον ὄμμα τῶν βαρβάρων· τὰ πάντα ἀνεκαλύπτοντο καὶ διηραζόντο· ὅσα δὲ ἦσαν εὐτελεῖ ἢ δυσμετακόμιστα καὶ δὲν ἤξιζον τὸν κόπον τῆς μεταφορᾶς παρεδίδοντο εἰς τὸ πῦρ. Ἄλλὰ δὲν ἔμελλον οἱ κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ταύτης τὰ ὑποστοῦν μόνον τὴν γύμνωσιν· μετὰ ταύτην, εἶποντο τὰ βασανιστήρια· αἱ δεσμεύσεις, αἱ μαστιγώσεις, οἱ ἡλιασμοί, οἱ σταυροὶ ὑπερπλέονασαν.

Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ὀλίγοι ἔμειναν ἀμέτοχοι τῶν βασάνων ἐξ ὧν ἀναφέρομεν τινάς. Μέρος τοῦ στρατοῦ εἶχε κατασκηνώσει εἰς τὴν κορυφὴν Ἀνάβλοχον ἄνωθεν τοῦ χωρίου Βραχασίου, ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ μέρος τοῦτο, δὲν ὑπάρχει ὕδωρ, οἱ δυστυχεῖς Βραχασιώται ἄνδρες γυναῖκες καὶ παιδιὰ ἠναγκάζοντο τὰ ποτίζουσαν τὸν στρατὸν φέροντες ἐπὶ τῶν ὤμων ὕδωρ ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ, ἢ γάβδος ἠκολούθει ὡς ζῶα τοὺς ὑδροφόρους καὶ ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνον, ὅστις δὲν ἔσπευδε ταχέως. Οἱ στρατιῶται καταβαίνοντες εἰς τὸ χωρίον διήραζον πᾶν ὅ,τι εὐρίσκον καὶ ἐγύμνον τοὺς κατοίκους, ἀνέτρεψαν τὰς ἀγίας Τραπεζὰς τῶν ἐκκλησιῶν θραύσαντες τὰς ἀγίας εἰκόνας καὶ διασκορπίσαντες αὐτὰς εἰς τεμάχια εἰς τοὺς δρόμους. Τὴν 10 Ἰουνίου ἔσφαξαν ὡς ἄρνιον τὸν ἑκατονταετῆ Ἐμμ. Πλατύν· τὸν Ἰωαν. Χατζῆ Νικολάου καὶ τὸν Ἰωαν. Λιατσάκην ἀπὸ τὸ Νεοχώριον¹¹ ἔθηκαν εἰς σκληρὰ βασανιστήρια μὲ τοὺς ἀνηλεεῖς ραβδισμούς, εἶχον αὐτοὺς ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα τεταμένους κατὰ γῆς καὶ ἡλιαζομένους, μετὰ ταῦτα τοὺς ἐκρέμασαν ἀπὸ τοὺς πόδας καὶ ἔδεσαν λίθους ἐκ τῆς κόμης των, τὸν πρῶτον ἔφερον τέλος εἰς τὴν ἀγχόνην ἀλλ' ἐνῶ ἀπηγχονίζετο ἐδόθη διαταγὴ τὰ ἐμποδισθῆ ἢ ἐκτέλεισις τῆς καταδίκης, τὸ σχοινίον ἀφῆθη τότε καὶ ὁ δυστυχὴς ἔπεσε λυποθυμημένος κατὰ γῆς, οἱ εὐσπλαχνοὶ ὁμως Τοῦρκοι διὰ τὰ τὸν ἐπαναφέρωσι εἰς τὰς αἰσθήσεις του ἔδεσαν

¹¹⁾ Ἐτέρᾳ ὀνομασίᾳ τοῦ χωρίου Καινούργιο Χωριό, μετονομασθέντος εἶτα εἰς Νεάπολιν.

αὐτὸν ἐκ τῶν ποδῶν καὶ σύροντες ἔφερον καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν του.

Καὶ δὲν ἀπέθανε μὲν, ἀλλ' εἰσέτι πάσχει ἐκ τῶν μολώπων. Καὶ ἐν τῷ Νεοχωρίῳ ἐκκλησίαι ὑπέστησαν ὅσα ὁ Τουρκικὸς φανατισμὸς δύναται νὰ ἐπινοήσῃ ἐξαιρουμένον τοῦ πυρός. Τὸ αὐτὸ ἔπαθε καὶ ἡ Ἱερά Μονὴ τῶν Κρημασιῶν, τρεῖς ἐκκλησίαι ἐν τῷ χωρίῳ Βρύσαις καὶ τέσσαρες ἐν Χουμεργιάκῳ. Τῇ 7 Ἰουνίου ἐφόνευσαν ἐν Βρύσαις τὸν χορηστὸν νέον Ἐμμ. Βελονάκην διότι δὲν ἔσπευσε δρομαίως νὰ προμηθεύσῃ ἄσκους εἰς τὸν ἀπληστον ὀθωμανὸν νὰ πάρῃ ἔλαιον. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐκρεοῦργησαν τὸν Ἰωάννην Τσένιον. Τὸν Χατζῆ Ἀντώνιον, Ἰωάννην Σπανάκην, Ἰωαν. Δελίδην, Τζανῆν Ροῦσσοσ καὶ Κωνστ. Γραμματικὰκην ἐκ τοῦ χωρίου Βρύσαις καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Ἐμμαν. καὶ Νικολ. Μπορελάκην ἀπὸ Χουμεριάκον δεσμεύσαντες οἱ Τυρκοὶ καὶ ἔχοντες αὐτοὺς φορτωμένους μὲ βαρεῖς λίθους τοὺς περιέφερον ἀπὸ χωρίον εἰς χωρίον. Ἔμα δὲ ἤθελον φθάσει εἰς ἕκαστον χωρίον ἐλάμβανον 100 ραβδισμοὺς καὶ ἔπειτα εἰτίθεντο εἰς τὸν ἥλιον ἐνατενίζοντες αὐτὸν ἀναγκαστικῶς ὅλη τὴν ἡμέραν· ἀφοῦ περιῆλθον δέκα χωρῖα ἀπέλυσαν αὐτοὺς εἰς ἐλεεινὴν καὶ ἀθλίαν κατάστασιν ὄντας· ἐκράτησαν ὁμῶς μεθ' ἑαυτῶν τὸν Χατζῆ Ἀντώνην, ὅστις μὴ δυνάμενος πλέον ἐκ τῶν βασάνων νὰ κινηθῆ ἀπηγγονίσθη εἰς Λάπαθον μετὰ τὴν ἐκεῖσε μάχην τῆς 21 Ἰουνίου. Ὁ Γεωργ. Ζερβὸς ἀπὸ Καρούδι ἀπέθανεν ὑπὸ τὴν μάστιγα. Ὁ Κ. Ἀγραουτάκης ἀπὸ Ἐλοῦντα ἐκτὸς τῶν ραβδισμῶν καὶ ἡλιασμῶν ἔδεομεύθη τόσον σφικτὰ ὥστε διεῖρῆχθη τὸ στήθος του. Σημειωτέον δέ, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν δύο τούτων χωριῶν οὐδεὶς ἔμεινεν ἀμαστίγωτος καὶ τοῦτο διὰ τῆς καλῆς συστάσεως τῶν γειτόνων τῶν Σπιναλογικιωτῶν Τούρκων. Ὁ Δημήτρ. Μηλιὸς ἀπὸ Χουμεριάκο ἔλαβεν 900 ραβδισμοὺς ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν διὰ νὰ δώσῃ τὸ ὄπλον του, δὲν τὸ ἔδωκεν ὁμῶς.

Τὴν 8 Ἰουνίου τρεῖς χιλιάδες Τουρκικὸς στρατὸς διετάχθη νὰ καταλάβῃ τὴν κώμη Κριτσᾶ καὶ ἐκίνησε πρὸς ταύτην διὰ δύο διαφόρων ὁδῶν ἀπὰ Λακῶνια καὶ Τάμπες θύων ἀπολλύων καὶ καταστρέφων πάντα τὰ καθ' ὁδὸν ἀπαντῶμενα μετόχια καὶ βεβηλώνων τὰς ἀπαντωμένας ἐκκλησίας. Εἰς Λακῶνια καταβεβηλώσαντες τὸν ναὸν τῆς «Ἁγίας Τριάδος» εὐρέθη μετὰ ταῦτα τὸ ἅγιον ποιτήριον πλήρες οὔρου. Φθάσας εἰς Κριτσᾶ ὁ εὐρωπαϊστὴ δῆθεν ἐξευγενισμένος στρατὸς ἐξέδωκε τὴν αὐτὴν διαταγὴν περὶ τῆς καθόδου τῶν οἰκογενειῶν· δυστυχῶς καὶ οἱτοὶ ἐπέισθησαν, ἀλλ' ὑπέστησαν τὴν αὐτὴν τύχην τῶν συνεπαρχιωτῶν τῶν Μεραμβελιωτῶν. Ἐνῶ αἱ δυστυχεῖς οἰκογένειαι ἀπεγυμνοῦντο, αἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἠμιμάζοντο αἰσχροῶς, καὶ ἂν ἡ αἰδῶς δὲν ἐμπόδιζεν ἡμᾶς ἠθέλομεν ἀναφέρει αἰσχροουργίας τὰς ὁποίας ἠθέλεν αἰσχύ-

νεοθαι νὰ ἀναγνώσῃ τις. Καὶ αὐταὶ αἱ ἑκατοντούτιδες γραφαὶ δὲν ἔμεινον ἄμοιροι τῆς κτηνώδους βαρβαρικῆς ἀσελείας.

Τρεῖς ναοὶ τοῦ χωρίου καὶ ἡ πλησίον κειμένη Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Θεολόγου ἐβεβηλώθησαν, αἱ ἱεραὶ εἰκόνες κατεπυροβολήθησαν καὶ τὰ σκεύη αὐτῶν ἄλλα κατεσυνιρίφθησαν καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ ἄλλα διηροπάγησαν. Ἦνοιξαν πάντας τοὺς τάφους καὶ ἐπειδὴ δὲν εὔρισκον ἐν αὐτοῖς λείαν διεσκόρπιζον τὰ ὅσα εἰς τοὺς δρόμους. Ἄνδρες ὑπὲρ τοὺς 100 ὑπέστησαν διαφόρους βασάνους, ραβδισμοὺς ἀνηλεεῖς, σταυρώσεις, δεσμεύσεις, ἠλιασμοὺς καὶ τὰ παρόμοια. Ἐξ αὐτῶν ὅμως ὁ γηραιὸς Ἰωάννης Ἀλεξάκης καὶ ὁ Μοναχὸς Νικόδημος ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Θεολόγου καθυπεβλήθησαν εἰς μαρτυρικὰ ὄντως βασανιστήρια. Ἐκτὸς τῶν ἀπεινῶν μαστιγώσεων, τῶν σταυρώσεων καὶ τῶν ἠλιασμῶν ἐπὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας, ἐδέθησαν ἡμέραν τινὰ ἐν ἐλεεινῇ καταστάσει ὄντες ἐκ τῶν βασάνων ἀπὸ τὰς μασχάλας καὶ τὸν ἕναν μηρὸν καὶ ἐκρεμάσθησαν εἰς δένδρον, εἰς σιραιιώτης ἀνέβαινεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ ἐκάθιζεν εἰς τοὺς ὤμους τῶν θυμάτων, ἕτεροι δὲ δέροντες κατὰ δεσμίδας τὴν κόμην διὰ σπάγου ἀπέσπων αὐτήν, ἐνῶ δὲ οὗτοι ἐκ τῶν ἀνυποφέρτων βασάνων ἐλιποθύμουν οἱ εὐσπλαχνοὶ στρατιῶται κεντοῦντες μὲ βελόνας τὴν ρίνα καὶ τὰ ὠτά των ἐπανέφερον αὐτοὺς εἰς τὰς αἰσθήσεις των, ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ἔμειναν ἐπὶ δέκα ὀλοκλήρους ὥρας. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ὁ τύραννος καὶ αἰμοχαρὴς πασᾶς καθήμενος ἐνώπιον τῶν θυμάτων του προσέφερον εἰς αὐτοὺς ἀμοιβὰς νὰ τῷ ὁμολογήσωσι ποῦ κρύπτονται πράγματα. Ἐνῶ ταῦτα συνέβαινον ἡ γυνὴ τοῦ Ἰωάννου Ἀλεξάκη μετὰ τοῦ δεκαετοῦς υἱοῦ του προσῆλθον τῷ τυράννῳ καὶ προσέπεσον εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ μετὰ θερμῶν δακρῶν παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν βασανιζόμενον. Ἀλλὰ τὸ θηρίον ἀντὶ νὰ καμφθῇ εἰς τὰ δάκρυα τῆς δυστυχῆς γυναικὸς καὶ τοῦ παιδίου διέταξε καὶ ἐμασίγωσαν ἀνηλεῶς ἀφοῦ παρήλθον αἱ δέκα ὥραι ἐλύθησαν καὶ ἔπεσον ἡμιθανεῖς κατὰ γῆς· καὶ ὁ μὲν μοναχὸς ἀπελύθη, ὁ δὲ ἕτερος ἐκρατήθη δέσμιος καὶ περιῆλθε καὶ εἰς ἄλλα χωρία καταβασανιζόμενος, ἕως οἷον ὁ τύραννος κορέσας τὴν θηριωδίαν του ἀπέλυσε αὐτόν. Τὰ αὐτὰ σχεδὸν ὑπέστη καὶ ὁ Σταμάτιος Σφακιανὸς μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τὸν περιέφερον εἰς τὰ χωρία γυμνὸν καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ βαδίξῃ ἐφόρτωνον αὐτὸν εἰς ζῶον, ἐπὶ τέλους δὲν γνωρίζομεν θετικῶς τί τὸν ἀπέκαμον, ἄλλοι λέγουσι, ὅτι τὸν ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν, ἕτεροι, ὅτι τὸν ἀπηγχόνισαν καὶ ἄλλοι ὅτι τὸν μετέφερον εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Χανίων. Τὰ ἴδια ὑπέφεραν καὶ οἱ ὑπέργηροι Ἐμμ. Δραντᾶς καὶ Νικόλ. Πάγκαλος ὧν τὰ πτώματα μετὰ ταῦτα εὐρέθησαν εἰς τὰ παράλια. Τὴν 14 Ἰουνίου ὁ ἐνενηνηκοντούτης Ἰωάννης Κυρούλης ἐνῶ μετέβαινεν εἰς τὸν ἀγρὸν του ἐγύμνω-

σαν αὐτὸν καὶ ἔπειτα ἔσφαξαν. Ὅμοίως ἔσφαξαν τὸν γέροντα Μιχ Πόθον μετὰ τοῦ υἱοῦ του Ἐμμανουήλ ἀμφοτέροισι λεπρούς, ἔσφαξαν ὁμοίως τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν τὴν Χριστομυχελίαν, τὴν γὰρ Ἄνθουσαν καὶ τὴν Ἀλεξομανώλεναν ἀπάσας γραιάς καὶ τυφλάς μὴ δυναμένας ἐκ τοῦ γήρατος γὰρ κινηθῶσι.

Καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ Καλοῦ Χωρίου ὑπέφεραν τὰ ἴδια ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ὅτε μέρος τοῦ ἐν Κριτοῦ στρατοῦ ἦλθεν εἰς τὸ χωρίον τοῦτο δὲν εὗρεν ἄλλας εἰμὴ δύο γραιάς τὴν Μαρίαν Βασίλειαν καὶ Καλὴν Κοζυροπούλαν μὲ ταύτας ἐξεδικήθη ὁ ἀσελγὴς στρατός, τὶ ὑπέφερον, ἕκαστος δύνатаи γὰρ ἐνόησεν. Τοῦτο μόνον λέγομεν, ὅτι δύο μῆνας ἤδη εὐρίσκονται κλινήρεις καὶ ἄδηλον ἂν θεραπευθῶσιν.

Τῇ 5 Αὐγ. Ἱεραπεριῖται Τούρκοι ἐλθόντες ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐξήτησαν ἀπὸ τὸν Νικόλαον Κουπαράκη οἶνον καὶ ἐπειδὴ οὗτος δὲν εἶχε γὰρ τοῖς προσφέρειν ἐξώρυσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἔκοψαν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα ἔκοψαν εἰς τέσσαρα μέρη καὶ τὰ ἐκρέμασαν εἰς τὰ δένδρα. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ γηραιὸς Θεόδωρος καὶ ὁ Ἐμμανουήλ ἐκ τοῦ χωρίου Κεντρὶ εὐρεθέντες κατὰ τύχην ἐν τῷ ῥηθέντι χωρίῳ καὶ πωλοῦντες πῆλινα ἄγγεῖα ἐκρεουργήθησαν.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΡΙΖΟΥ

Μετὰ τὴν εἰς Ψαρὴν Φοράδαν ἀποβίβασιν τῶν ὑπὸ τὸν Ἄντ. Μίτσον ἐθελοντῶν οἱ Τούρκοι εἰσέβαλον καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην. Αἱ ἀρπαγαὶ καὶ καταστροφαὶ εἶναι ἄνωτεροι πάσης περιγραφῆς. Τοῦτο μόνον λέγομεν ὅτι εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην δὲν ὑπάρχουν σήμερον δέκα φορτηγὰ ζῶα, οὔτε ἄλλα τόσα ζεύγη βοῶν ἀροτήρων τὰ ποιμνία αὐτῶν ἅπαντα ἠρπάγησαν, ὅλοι οἱ κάτοικοι ἀπεγυμνώθησαν, οἱ καρποὶ τῶν ἄλλοι μὲν ἠρπάγησαν, ἄλλοι δὲ ἐπυροπολήθησαν, τὰ ἔλαια ὅσα δὲν ἠδύναντο γὰρ μεταφερθῶσιν εἰς Ἡράκλειον ἐχύνοντο εἰς τοὺς δρόμους.

Μετὰ τὴν ἐν Λαπάθῳ μάχην τῆς 21 Ἰουνίου οἱ Τούρκοι ἐπέπεσον ὡς ἄγριοι λύκοι κατὰ τῶν εἰς τὰ πλησίον ὄρη διεσπαρμένων οἰκογενειῶν καὶ ἄλλαι μὲν ἐξ αὐτῶν ἐγυμνοῦντο, ἄλλων δὲ τὰ βοσκήν ἀρπαζόμενα ἀπὸ τὰς μητροικὰς ἀγκάλας ἐφρονεύοντο καὶ ἄλλαι παρεδίδοντο εἰς τὴν ἀτιμίαν. Δύο νεάνιδες ἐκ τοῦ χωρίου Σύμης ἢ Μαρία Μ. Πανακάκη καὶ ἡ Ἐργίνα Τσαγκατοπούλα διωκόμεναι ἀπὸ τοὺς βαρβάρους τούρκους στρατιωτὰς ἐκρινθήθησαν ἀπὸ τὸν κρημνὸν «Γκῆπον» προτιμήσασαι τὸν θάνατον τῆς αἰσχρᾶς ἀτιμίας.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Τοῦρκων εὐρέθησαν εἰς Λάπαθον καὶ τὰ παρακείμενα μέρη ὑπὲρ τὰ 50 βρόφη ἀπὸ τριῶν ἐτῶν καὶ κατωτέρω, ἄλλα μὲν σφαγμένα, ἄλλα δὲ φρονευμένα καὶ ἄλλα κρεουρημένα. Ἄρου οἱ ἄγριοι ἐκόρυσαν τὰς αἰσχρὰς καὶ αἰμοχαρεῖς ἐπιθυμίας των εἰς τὰ ὄρη ὥρμησαν εἰς τὰ χωρία «Ἐπάνω καὶ Κάτω Σύμη» ἅτινα ἐπυρπόλησαν καὶ κατεδάρισαν ἐξ ὀλοκλήρου ἀφήσαντες 400 οἰκογενεῖας ἀπέγους, 10 ναοὶ ἀπετεφρώθησαν, ἤνοιξαν τὸν τάφον τοῦ πρὸς ἕξ ἐτῶν τεθνεῶτος ἀρχαίου Τουρκοφάγου Χατζῆ Ἀναγνώστου Συμμιανοῦ καὶ ἐξαγαγόντες τὰ ὅσα ἀπὸ τοῦ κατεσύντριψαν εἰς τεμάχια ἐκδικούμενοι κατ' αὐτῶν, ἀροῦ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκδικηθῶσιν αὐτὸν ζῶντα. Ἐξήγαγον πρὸς τοῦτοις τὸ σῶμα τῆς πρὸ 7 ἡμερῶν θανούσης Αἰκατερίνης Ζισωσπούλας περιεφρόνησαν αὐτὸ πολνειδῶς καὶ εἶτα ἀπέκοψαν τὴν κεφαλὴν του τὴν ὁποίαν ἐκύλουν εἰς τοὺς δρόμους. Ἔσφαξαν τὸν Γερομυλωνᾶ καὶ Ἐμμ. Δροσάτιον γέροντας ὑπὲρ τῶν 110 ἐτῶν. Τὸν παλᾶ Δημήτριον ἀπὸ Καστέλλι Πεδιάδος εὐρεθέντας κατὰ τύχην ἐκεῖ ἀτιμάσαντες αἰσχρῶς ἀπεκεφάλισαν.

Τὸν Ἀντώνιον Ρινάκην γέροντα τυφλὸν ἀπέσφαξαν ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς οἰκίας του. Τὸ αὐτὸ ἔπαθεν καὶ ὁ Βασίλ. Καψάλης καὶ ὁ Ἐμμ. Γιουργακάκης καὶ Κωνστ. Χριστοδουλάκης προσκληθέντες καὶ ἐξετασθέντες ἀπὸ τὸν Πασᾶ ἐφρονεύθησαν ἐνῶ ἀπήρχοντο εἰς τὰ ἴδια. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν 22 Ἰουνίου ἐπυρπόλησαν καὶ τὸ χωρίον «Συκολόγους» μετὰ τῶν τεσσάρων ἐκκλησιῶν του. Ἐντὸς τοῦ χωρίου εὐρέθησαν ἡ Ἑλένη Πουζοπούλα τὴν ὁποίαν ἐξόριζαν ζῶσαν ἐπὶ τῆς πυρᾶς τῆς οἰκίας της. Ἡ Μαρία Παπαδογιαννάκη ἐξηκοντιότης ἐξεψύχησεν ὑποκάτω τῶν ἀσελεγεσιτίων στρατιωτῶν. Ἡ γοὰ Χριστίνα ἀτιμασθεῖσα ἐφρονεύθη διὰ τῆς λόγῃς. Ὁ Χατζῆ Ἀναγνώστης ἐβδομηκοντούτης ἐλιθοβολήθη.

Τὴν 23 Ἰουνίου ἐληλατήθη τὸ χωρίον «Καλάμι» καὶ οἱ ἕξ ναοὶ αὐτοῦ ἐβεβηλώθησαν καὶ διηρπάγησαν ἀνατρέψαντες τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν τοῦ ναοῦ «Ἁγίου Θεοδώρου» ἐλόπισαν οἱ βέβηλοι ἐπ' αὐτῆς.

Τὸν Γεώργ. Κερασάκην γέροντα καὶ τυφλὸν ἐκ γενετῆς ἀροῦ τὸν εἶχον καὶ διεσκέδαζε τοὺς βανδάλους διὰ τῆς λύρας του ἐπὶ δύο ἡμεροῦνκτι, ἐπὶ τέλους ἐφόνευσαν αὐτὸν ἀφέντες ἐπὶ τοῦ στήθους του τὴν δολοφόνον μάχαιραν εἰς ἀνταμοιβὴν τοῦ κόπου του. Τὸν Ἀναγνώστην Τριγωνάκην ἀκρωτηριασάντες ἐβασάνιζον διὰ τοῦ πυρὸς ἕως οἴτου ἡμίκανστος γενόμενος καὶ τεθνεκῶς ἤδη ἐκρεουργήθη. Τὴν Αἰκατερίναν Ἀνδριανοπούλαν τρελλὴν ἐκ γενετῆς καὶ τέρας ἐκ τῆς δυσμορφίας ἀτιμάσαντες αἰσχρότατα ἐπὶ 24 ὥρας ἐγκατέλειπον αὐτὴν ἡμιθανῆ, σήμερον εἰσέτι εἶναι κληήρης καὶ ἔγκνος. Τὴν 22 Ἰουνίου τὸ χωρίον «Πεῦκος» ἐληλατήθη ὡς καὶ οἱ τρεῖς ναοὶ αὐτοῦ. Ὁ Σταυρ. Μυλια-

ράκης ατιμασθείς αλοχρῶς ἐκρευοργήθη. Τῇ 24 ὁ Ἐμμ. Βασιλείου δεκαπενταετής, ὁ Γεώργ. Βαρδάρης καὶ Νικ. Κεφαλάρης ἐκ τοῦ Ἁγίου Βασιλείου δεκαοκταεεῖς ποιμένοντες τὰ ποίμνιά των ἐφόνευσαν αὐτοὺς ἀρπάσαντες καὶ τὰ ποίμνιά των. Μετὰ τὴν μάχην τῆς 21 Ἰουνίου περὶ ἧς προέφημεν μέρος τοῦ τ. στρατοῦ ἐπέστρεψεν εἰς Ἱεράπετραν. Τὰ χωρία ἀπὸ τὰ ὁποῖα διέβαιναν ἄν καὶ δὲν ἦσαν ἐπαναστατημένα παρέδιδον εἰς τὴν ἀρπαγὴν καὶ τὸν ὄλεθρον. Τὴν 22 Ἰουνίου διαβαίνοντες ἐκ τοῦ χωρίου Παροῦς ἔκαυσαν τὰς θυμωσίας τῶν κατοίκων καὶ βεβήλωσαν καὶ ἠρόημωσαν τοὺς δύο γιουοὺς αὐτοῦ. Ἐσοφάζαν εἰς τὸ ἀλώνιον των τὸν Γεώργ. Παπαδάκη καὶ Ἐμμ. Πλαζογιαννάκη. Τὴν Μαρίαν Σιβακιτῆναν συλλαβόντες 20 στρατιῶται ἐγκατέλειπον ἡμιθανῆ μετὰ δίωρον. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν διέβησαν καὶ ἐκ τοῦ χωρίου «Χρυστό.» παραδόντες αὐτὸ εἰς δισρπαγὴν ὡς καὶ τοὺς πέντε ναοὺς του τῶν ὁποίων τὰ ἱερά μετεχειρίσθησαν ἀποπάτους. Συνέλαβον τὸν Μοναχὸν Μαριμια ὃν κανδυλανάπτην τυφλὸν ἐκ τοῦ γήρατος καὶ προῶτον ἐξωρῶξαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς του ἔπειτα ἔκοψαν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας του, τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα διατροποῦντες διὰ τῶν λογχῶν ἀφήκαν νεκρόν. Ἐφόνευσαν τὸν Μ. Πελιπασάκη 90 ἐτῶν. Τὸν Ἰωάννην Φαουτάκη κατάκειτον ἐκ πολυχρονίου παραλυσίας σιρβελώσαντες ἀφήκαν ἡμιθανῆ. Ὁ Ἀντώνιος Καπαράκης ἔλαβε 1400 ραβδισμοὺς, τὸ αὐτὸ ἔπαθε καὶ ὁ Ἰωάννης Τσαγκαράκης, ὁ Ἀντώνιος Προβατάκης καὶ ὁ Ἰωάννης Χατσιδασκαλάκης καὶ δὲν ἀπέθανον μὲν ἀλλ' ἕκαστος δύναται νὰ ἐννοήσῃ εἰς ποῖαν κατάστασιν εὐρίσκονται. Τὴν 23 Ἰουλίου ἐφόνευσαν τὸν Ζαχ. Χουλῆν 70 ἐτῶν ἐντὸς τοῦ χωρίου του «Ἁγίου Βασίλειος» ὁμοίως τὸν δεκαετῆ Ἰωάννην Ζῶην ἀπὸ Κρεββατῆν, ὡσαύτως τὸν Γεώργιον Μαυρογέννην εἰς Βιάνον τοῦ γέροντος Ἰωάννου Μαροῦ ἀπὸ Μάλλες ἤρπασαν τὸ βῶδιον οἱ στρατιῶται, οὗτος προσῆλθε τῷ Πασᾷ ἐξαιτούμενος τὸ ζῶον του· ὁ καλοκάγαθος πασᾶς διέταξε τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ζώου καὶ συγχρόνως δὲ καὶ τὸν θάνατόν του· ὁ γέρον ἔνενηκοντούτης ἐφρονεύθη ἐνῶ ἀπῆρχετο καὶ τὸ βῶδιόν του ἠρπάγη.

Ὁ σουλτανικὸς στρατὸς ὅταν κινή πρὸς ἐκστρατείαν ἀρπάζει διὰ τῆς ράβδου τὰ φορητὰ ζῶα τῶν φιλησύχων πρὸς μεταφορὰν τῶν πολεμοφοδίων τροφῶν κ.λ. ἀναγκαίων τοῦ στρατοῦ, συγχρόνως δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς κυρίους των.

Οἱ περισσότεροι δὲ τούτων ἐπιστρέφουν εἰς τὰς οἰκίας των ἄνευ τῶν ζώων των, εὐχαριστοῦντες τὸν Θεόν, οἱ ἔσωσαν τουλάχιστον τὴν ζωὴν των. Ἄν δὲ ποτε οἱ Τοῦρκοι ὑποστοῦν καμμίαν ἦταν τὰ ξεθυμαίνου μὲ τοὺς χριστιανοὺς ἀγωγιάτας. Ὁ Γεώργ. Φεργατᾶς ἀπὸ τὸ χωρίον Ἀνατολή παρακολουθῶν τὸν στρατὸν μὲ τὸ ζῶον του ἐφόνευσ-

σαν αὐτὸν ἐνῶ ἐπέστρεφεν ἀπὸ Σύμης εἰς Ἱεράπετρον. Τὸ παράδοξον δὲ εἶναι, ὅτι θπτόσχονται πληρωμὴν ἡμερησίαν διὰ τὰ ζῶα των καὶ ὁμως, οὐδεὶς ποτὲ ἔλαβε μήτε λεπιόν, ἀπεναντίας οἱ δυστυχεῖς οἳτοι εἴλωτες ἀναγκάζονται νὰ διαμένωσιν ἡμέρας ὀλοκλήρους εἰς τὸ στρατόπεδον ἔβριζόμενοι προσηλακίζόμενοι καὶ ἐπὶ τέλους βλέποντες μετὰ μάχην τινὰ ἐξηγριωμένους τοὺς Τούρκους δραπετεύουν κρυφίως ἐγκαταλείποντες τὰ ζῶα των, ἅτινα οὐδέποτε πλέον ἐπαναβλέπουσι διὰ τὰ σωθῶν.

Τὴν 27 Ἰουρίου ὁ Χρόνης Σπανούδης 50 ἐτῶν ἀπὸ Καλαμαῦκαν εἰσηλθὼν εἰς Ἱεράπετρον καὶ ἠγόρασε κριθὴν, ἐξερχόμενος δὲ ἐληστεύθη ἔξωθεν τοῦ φρουρίου ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καὶ διετρούπησαν τὴν κοιλίαν του διὰ τῆς λόγχης, μετὰ δέκα ὥρας ἀπέθανεν. Τὴν 7 Δεκεμβρίου π. ε. ὁ Ἐμμ. Φραγκάκης, ἀπὸ Μισιλέρονα ἐφρονεύθη ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους Τούρκους ἐνῶ ἐποίμαιε τὸ ποιμνίον του, τὸ ὅποτον καὶ ἐλήστευσαν οἱ φονεῖς. Τὴν 25 Νοεμβρίου ἐφόνευσον τὸν Κων. Τριγόνην 80 ἐτῶν ἀπὸ Καπίστρι ἐνῶ ἐκαλλιέργει τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ. Τὸν Ἐμμ. Μοπουρνέλαν 90 ἐτῶν ἐπὶ 40 ἔτη τυφλὸν ἐφόνευσαν ὁμοίως, ὡσαύτως καὶ τὸν Ἰωάννην Πελιπασάκην εἰκοσαετῆ ποιμαίνοντα τὸ ποιμνίον του. Τὴν 8 Νοεμβρίου ὁ Ἐμμ. Βαγιονάκης ἀπὸ Γιανίτοι ἐφρονεύθη κατὰ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ ποιμνίου του.

Τὴν 12 Ἰουλίου στρατιῶται τινὲς εἰσηλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰωάννου Μανιαδάκη ἀπὸ Γιανίτοι εὔρον τὴν θυγατέρα του μόνην καὶ κλείσαντες τὴν θύραν ὥρμησαν κατ' αὐτῆς ὡς ἵπποι θηλυμανεῖς ἢ γέα ἀνθίστατο γενναίως, κατὰ τῶν τεράτων ἕως οὗ ἀπηυδαμένη ἀπὸ τὴν πάλην καὶ τὰ κτυπήματα καὶ ἡμίγυμνος σχεδὸν ἔμελλε νὰ πέσῃ θῦμα τῆς κτηνώδους θηλυμανίας τῶν βαρβάρων, ὁ πατήρ εἰδοποιηθεὶς περὶ τοῦ κινδύνου τῆς θυγατρὸς του ἔδραμε παρευθεὶς, ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ εἰσελθῇ εἰς τὴν οἰκίαν του συνήθροισε ξύλα καὶ ἔθεσε πῦρ διὰ τὰ κατακαύσῃ καὶ τὴν θυγατέρα καὶ τοὺς βιαστιάς. Εὐτυχῶς ἔδραμον καὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ χωρίου καὶ θραύσαντες τὴν θύραν ἔσωσαν τὴν δυστυχῆ νεάνίδα ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν θηρίων.

Αἱ ἐντὸς τοῦ φρουρίου Ἱεραπέτρου δύο ἐκκλησίαι δὲν ἔμειναν ἀμέτοχοι τῆς τύχης τῶν λοιπῶν· ἀνέτρεψαν τοὺς θρόνους των, διήρπασαν καὶ κατέθραυσαν τὰ σκεύη των, τὰς δὲ εἰκόνας μετεχειρίσθησαν ἀντὶ ξύλων τοῦ μαγειρείου.

ΕΠΙΡΧΙΑ ΣΗΤΕΙΑΣ

Οὐδεμίαν ἄλλην ἐπαρχίαν, νομίζομεν οἱ κάτοικοι ὑπέστησαν τοσοῦτον τὴν βάρβαρον θρησκομανίαν τῶν Τούρκων ὡς οἱ κάτοικοι τῆς ἐ-

παρχίας ταύτης. Ὁ Γιαννισαρισμὸς ὁ πρὸ πολλῶν ἐτῶν καταστραφείς καὶ μόνον ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀναφερόμενος ἀκμάζει σήμερον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ καὶ οἱ ἀπεχθεῖς αὐτοῦ νόμοι ἐφαρμόζονται κατὰ γράμμα εἰς τοὺς δυστυχεῖς χριστιανοὺς κατοίκους.

Ἡ ζωὴ αὐτῶν λογίζεται μηδέν, ἀρκεῖ μόνον ὁ Τοῦρκος νὰ θέλῃ νὰ φονεύσῃ τινὰ θὰ τὸν φονεύσῃ ἀταράχως χωρὶς νὰ γίνῃ εἰς αὐτὸν καὶ οὐδὲμία παρατήρησις. Τὴν 16 Ἰουλίου ὀθωμανὸς τις εἰσῆλθεν εἰς τὸ καφφενεῖον τοῦ χωρίου «Λάστρου» ἔσυρεν ἀταράχως τὸ πιστόλιόν του καὶ ἐφόνευσε τὸν Ἐμμ. Παπαδημητρίον, μετὰ τὸν φόνον ὁ δολοφόνος ἐκάθισεν καὶ ἔπινε τὸν καφφέ του, ἀκούων παρὰ τῶν ἐκεῖσε ὁμοίων του τὸ «ἄσκολοῦν δεληκανῆ» (εὐγε ἄνδρεῖτε). Ὁ ἑτερος Τοῦρκος εἰσῆλθεν εἰς οἰκίαν τινὰ τοῦ χωρίου «Σφάκα» ἐνῶ εὗρεν ὑφαίνουσαν τὴν Μαρίαν Καμινογιάννη ἀπὸ «Παπαδιανά» καὶ ἐβίαζεν αὐτὴν πρὸς ἀτιμίαν, ἡ νεᾶνις ὁμῶς ἀπώθησεν ὑπερηφάνως τὸν βάρβαρον καὶ ὤρμησε νὰ φύγῃ, ἀλλ' ἐνῶ ἐξήρχετο τῆς οἰκίας ἐπυροβολήθη καὶ ἔπεσε νεκρά.

Τὴν 10 Ἰουλίου ὁ πλοίαρχος Σουλτανικοῦ ἀτμοπλοίου διαβαίνον-τας ἀπὸ τὴν παραλίαν τῆς Μονῆς τοῦ «Τοπλοῦ» ἐζήτησε τὸν Ἡγούμε-νιν Μελέτιον καὶ τοὺς Μοναχοὺς Παρθένιον καὶ Νεόφυτον, οὗτοι ὑπῆ-κουσαν ἀφόβως, διότι πολλάκις τὰ ἀτμόπλοια διαβαίνοντα ἐκ τῶν πα-ραλίων τῆς Σηπτείας ἐζήτουν τροφάς, ἀφοῦ ὁμῶς εἰσῆλθον ἐδεσμεύθη-σαν καὶ ἐδόξιδθησαν ὑπὸ τὴν μαστίγα μετὰ τὸ τέλος ἐκάστης μαστιγώ-σεως ὁ ἱατρὸς ἐξετέλει τὸ φιλάνθρωπον ἔργον, ἔκοπτε τὰς σάρκας τῶν καταδίκων καὶ περιέδεεν αὐτὰς ἐπιθέτων τὰ δέοντα φάρμακα τὴν ἐπαύ-ριον ὁμῶς ἐπανελαμβάνετο ἡ μαστίγωσις καὶ νέαι σάρκες ἔπιπτον ἐκ τῆς μαστιγῆς* οὕτως ἐξηκολούθουν μαστιγοῦντες αὐτοὺς; ἔως ὅτου οἱ μο-ναχοὶ ἀπέθανον καὶ τὰ σώματά των ἐγένοντο βορὰ τῶν λχθύων, ὁ δὲ Ἡγούμενος ἀγνοεῖται θετικῶς πὺν εὐρίσκεται.

Τὸ αὐτὸ ἔπαθε καὶ ὁ Γεώργιος Κουτσοχέρης ἀπὸ «Πλάκα» ὠσαύ-τως καὶ ὁ Μιχαὴλ Ἀναγνωσιόπουλος ἀπὸ Χοχλακαῖς εἰσῆλθεν εἰς τι ἀτμόπλοιον ὁ δὲ πλοίαρχος διέταξε νὰ δεσμευθῇ καὶ νὰ περιοχέται διὰ ζέοντος ὕδατος ἐκ τῆς ἀτμομηχανῆς. Ὁ δυστυχὴς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας καίόμενος διὰ τοῦ ζέοντος ὕδατος ἀπέθανε μετὰ πολὺδεῖνα βάσανα.

Τοιαῦτα θύματα ἀριθμεῖ δυστυχῶς καὶ ἔτερα πλεῖστα καὶ ἡ ἐπαρ-χία αὕτη, τὰ ὅποια ἀγνοοῦμεν, διότι οἱ κάτοικοι φοβοῦνται νὰ τὰ δια-κοινώσωσι. Ἡ τιμὴ τῶν κατοίκων τῆς ἐπαρχίας ταύτης θεωρεῖται ὁ-μοίως μηδέν ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Οὐδεὶς ἐξουσιάζει τὴν σύζυγον ἢ θυ-γατέρα του, ἥμεις κατὰ δυστυχίαν ἤθελεν ἐπισύρει διὰ τῆς καλλονῆς τῆς τὴν ἀπέλγειαν τῶν Τούρκων. Αἱ παρθέναι καὶ αἱ σύζυγοι ἀτιμάζονται

*) Αὐτόπτης μάρτυς ἐντὸς τοῦ ἀτμοπλοίου μᾶς ἐββαίωσεν ταῦτα.

ἀνεροχλήτως ἐνώπιον τῶν γονέων καὶ τῶν συζύγων. Ὁ Τούρκος εἰσερχόμενος εἰς οἰκίαν τινὸς καὶ φιλοξενούμενος ἐκ τοῦ φόβου περιποιητικώτατα ἀφοῦ καταμεθυσθῆ ἀτιμάζει ὁποῖαν ἐκ τῆς οἰκίας θέλει καὶ ἀναχωρεῖ.

Ὡς μᾶς διεβεβαίωσαν πλεῖσται παρθένοι ἐφθάρισαν καὶ ὑπὲρ τὰς 100 εὐρίσκονται ἔγκυοι. Ὅσον δὲ περὶ τῆς περιουσίας τῶν κατοίκων, αὕτη εὐρίσκεται εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων καὶ οὐχὶ τῶν ἰδιοκτητῶν. Ἐφέτος ἡ Κυβέρνησις καινοφανῆ τινὰ νόμον ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ τὸν ὁποῖον θὰ δυσκολευθῆ τις νὰ πιστεύσῃ. Ἀπὸ ὅλους τοὺς κατοίκους ἐσύναξε πέντε εἰτῶν δέκατα καὶ ἐκτὸς τούτων πέντε κοιλὰ καρποῦ ἀπὸ ἕκαστον πρὸς διατροφήν, ὡς ἔλεγε, τοῦ στρατοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τῶν πλείστων ἡ εἰσοδεία τοῦ καρποῦ δὲν ἐξήρκει πρὸς ἀπόμισιν τοιαύτης ἀπεχθoῦς φορολογίας ἠσπάζοντο τὰ ζῶά των.

Αἱ ἀγγραφαὶ εἶναι κοινόταται. Οἱ χριστιανοὶ ὑπεχρεώθησαν ἀναγκαστικῶς νὰ φερῶσιν καὶ ἀλωνίσουν τὰ σπαρτὰ τῶν ἀγᾶδων καὶ νὰ μεταφέρωσι τοὺς καρποὺς καὶ τὰ ἄχυρα εἰς Ἱεράπετρον.

Συγχρόνως ἀναγκάζονται νὰ μεταφέρουν ἀπὸ 15 ἢ 20 ὥρων διαστήματα ξύλα καὶ ἄχυρα εἰς τὸν ἐν Ἱεραπέτρῳ διαμένοντα στρατόν. Σημειωτέον δέ, ὅτι ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχιῶν ζώντων καὶ φρονεθέντων ἢ κατὰστασις κινήτῃ τε καὶ ἀκίνητος ἐδημεύθη, καὶ οὐχὶ μόνον τῶν ἐπαναστατικῶν ἀλλὰ καὶ ἐκείνων, οἵτινες πρὸ ἐνὸς ἔτους ἀνεχώρησαν, ἀδιάφορον ἂν διαμένουν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ εἰς τὴν Τουρκίαν, καὶ οὐχὶ μόνον καὶ τούτων, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων τὰ τέκνα, τὰ ὁποῖα ὡς ὑπηρεταὶ ἠκολούθουν τοὺς κυρίους των, ἢ πρὸ δύο καὶ τριῶν ἐτῶν μετέβησαν εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν. Πράκτορες τῆς Κυβερνήσεως ἐξήλθον εἰς ἅπαντα τὰ χωρία ἐξετάζοντες μετ' ἀκριβείας εἰς ἕκαστον χωρίον τοὺς ἐπαναστάτας καὶ τοὺς εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν ἐδρισκομένους, ὅπου δὲ ἀνεκάλυπτον τοιοῦτους, ἢ οἰκογένειά του ἐρῶλίπετο εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἡ οἰκία του ἐσφραγίζετο ἢ ἐνοικιάζετο καὶ οἱ καρποὶ του ἐδημεύοντο. Οὔτινος ὁ υἱὸς ἢ ἐπαναστάτης ἦτο ἢ εἰς τὴν ἄλλοδαπὴν ἐδημεύοντο ὁμοίως οἱ καρποὶ του, αὐτὸς δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τέκνα του ὕστερον τὴν ἐτήσιον τροφήν των. Τόσον πιστῶς ἐξετέλουν οἱ πράκτορες οὗτοι τὸ καθήκον των, ὥστε ἂν ἡ οἰκογένειά τινος ἐπαναστάτου εἶχε καταναλώσει πρὸς διατροφήν μέρος τι ἔστω καὶ ἐλάχιστον ἐκ τῆς ἐφειμένης εἰσοδείας τοῦ καρποῦ ἠναγκάζετο νὰ τὸ πληρώσῃ. Τοῦ πατρὸς Γεωργίου Γιαμαλάκη ἡ οἰκογένεια ἠναγκάσθη νὰ πληρώσῃ δύο ὀκάδες φακῆς τῆς ὁποῖαν εἶχε μαγειρεύσει. Τὸ εἰσόδημα τῶν ἀμπελώνων καὶ λοιπῶν καρποφόρων δένδρων ἐνοικιάσθη ἐπὶ δημοπρασία.

Ἐν Λασιθίῳ τὴν 27 Αὐγούστου 1867

ΚΑΤΙΝΑ ΤΣΑΤΣΑΡΩΝΑΚΗ